

ÚSTREDNÁ KNIŽNICA SAV

**INFORMAČNÝ BULLETIN
ÚK SAV**

XLI

č. 1

Bratislava 2012

OBSAH

Úvod	
<i>Jana Kresáková</i>	5
Knižnično-informačná sieť SAV v roku 2011	
<i>Jana Kresáková</i>	6
Ústredná knižnica SAV v roku 2011	
<i>Andrea Doktorová</i>	15
Nové možnosti využitia databáz pre sledovanie vedeckého ohlasu	
<i>Simona Hudecová</i>	19
Projekt sprístupnenia zbierky habánskych rukopisov zo Sobotišt'ra po desiatich rokoch	
<i>Ivona Kollárová</i>	25
Vybrané automatizované knižnično-informačné systémy	
<i>Jana Kresáková</i>	44

Vážené kolegyně a kolegovia,

prvé číslo Informačného bulletinu ÚK SAV je už tradične venované rozboru a zhodnoteniu činnosti knižnično-informačnej siete SAV (KIS SAV) za predchádzajúci rok. Aj preto Vám v tomto čísle prinášame základné údaje o činnosti celej KIS SAV, ktoré sme pre Vás pripravili analýzou rozboru Ročného výkazu o knižnici za rok 2011.

Knižnice ústavov SAV sú špeciálne knižnice so špecializovaným knižničným fondom, ktoré poskytujú knižnično-informačné služby svojmu zriaďovateľovi (pracovníkom ústavu) a s jeho súhlasom aj verejnosti. Ich prioritným cieľom je teda uspokojovanie informačných a vedecko-výskumných potrieb pracovníkov ústavu, čomu zodpovedá aj skladba fondu a rozsah poskytovaných služieb. V mnohých prípadoch ide o knižnice so špecializovanými, často unikátnymi knižničnými fondmi periodickej a neperiodickej literatúry, do ktorých ústav investoval nemalé prostriedky. Aj keď sa jedná v mnohých prípadoch o fondy nie veľkého rozsahu, je potrebné venovať serióznou pozornosť ich budovaniu, spracovaniu a uchovávaniu, kvalite poskytovaných knižnično-informačných služieb a v neposlednom rade aj odbornému vzdelávaniu pracovníkov ústavných knižníc, ktorí sú často krát len poverení výkonom tejto funkcie popri svojej náplni práce.

Ročné štatistické zisťovanie nám podáva obraz o stave KIS SAV, odhaľuje slabšie stránky činnosti knižníc, ale aj kvalitu a rozsah štandardne poskytovaných služieb. Pokiaľ majú knižnice splňať svoju prioritnú úlohu voči ústavu, vyžaduje si to aj starostlivosť ústavov o budovanie a činnosť týchto knižníc. A práve jedným z takýchto predpokladov zvyšovania odbornosti a komfortu poskytovaných služieb je aj proces automatizácie knižníc, kde kľúčovú úlohu zohráva implementácia automatizovaného knižnično-informačného systému. Zo štatistiky vyplýva, že v roku 2011 nespracovávalo automatizovane svoj fond 17 knižníc, čo predstavuje 34 % knižníc KIS SAV. Nepriaznivá situácia je aj v celkovom počte knižničných jednotiek spracovaných automatizovane, kde sa ich počet len veľmi pozvoľne posúva smerom nahor, no stále dosahuje len 26 % celkového fondu knižníc KIS SAV.

Motivovaní snahou o progresívnejšie zavádzanie automatizovaných knižnično-informačných systémov do činnosti knižníc, prinášame Vám v tomto čísle podrobný popis najbežnejšie používaných systémov v slovenských knižniciach.

Jana Kresáková

KNIŽNIČNO-INFORMAČNÁ SIET' SAV V ROKU 2011

Ministerstvo kultúry SR vykonáva každoročne štatistické zisťovanie, ktoré je súčasťou Programu štátnych štatistických zisťovaní, za účelom získania informácií o činnosti knižníc celého knižničného systému SR.

Elektronický formulár, Ročný výkaz KULT 10-01 o knižnici za rok 2011, vyplnili jednotlivé knižnice ústavov SAV začiatkom roka a jeho vytlačенú verziu, spolu so súhlasom/prípadne nesúhlasom na zverejňovanie dôverných údajov o knižnici, postúpili ÚK SAV na záverečnú kontrolu a zaregistrovanie v databáze ministerstva. ÚK SAV ich v stanovenom termíne doručila do Slovenskej národnej knižnice v Martine na ich následnú kontrolu, spracovanie a archiváciu.

Štatistický výkaz za rok 2011 sa oproti predchádzajúcemu roku nemenil, s výnimkou 7. Modulu Zamestnanci a hospodárenie, do ktorého bola vsunutá položka „náklady na pracovníkov na dohodu“. Celkovo možno skonštatovať, že sa pri jeho vyplňaní nevyskytli vážnejšie problémy a chyby.

Identifikačné údaje

V identifikačných údajoch, aj keď už ojedinele, sa vyskytli chyby v kolónke zriaďovateľ, ktorým je v prípade KIS SAV „iná právnická osoba“ a v kolónke typ knižnice, ktorým je „knižnica SAV“.

1. Modul Siet' knižníc

V KIS SAV pôsobilo v roku 2011: 55 knižníc, z toho bolo 50 aktívnych knižníc a 5 stagnujúcich knižníc, s rôznou veľkosťou a štruktúrou fondu, kvalitou a rozsahom poskytovaných služieb.

I. Oddelenie vied o neživej prírode: 15 ústavov – 15 knižníc

II. Oddelenie vied o živej prírode a chemických vedách: 21 ústavov – 20 knižníc (*Neuroimunologický ústav využíva interný vedecko-informačný systém „Common brain“*)

III. Oddelenie vied o spoločnosti a kultúre: 20 ústavov – 19 knižníc

(Spoločná knižnica Ústavu slovenskej literatúry a Ústavu svetovej literatúry)

IV. Servisné a špecializované pracoviská: 1 knižnica – Arborétum Mlyňany

Tak ako po minulé roky, aj v roku 2011 uvádzalo 5 knižníc II. oddelenia vied o živej prírode a chemických vedách svoju formu ako **stagnujúca knižnica**: Ústav genetiky a biotechnológie rastlín SAV, Ústav pre výskum srdca SAV, Ústav molekulárnej fyziológie a genetiky SAV, Ústav molekulárnej biológie SAV a Ústav experimentálnej endokrinológie SAV. S výnimkou Ústavu experimentálnej endokrinológie SAV, ktorý v uplynulom roku odoberal 15 titulov periodík (z toho 8 zahraničných) a zároveň aj vyrad'oval knižničné jednotky z fondu, nevykazujú ostatné stagnujúce knižnice dlhodobu žiadnu formu činnosti.

Zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, ani normy STN ISO 11620 Informácie a dokumentácia – Ukazovatele výkonu knižníc a STN ISO 2789 Informácie a dokumentácia – Medzinárodná knižničná štatistika, nepoznajú termín stagnujúca knižnica. Definujú len knižnicu ako kultúrnu, informačnú a vzdelávaciu ustanovizeň, ktorá získava, spracúva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje knižničný fond a poskytuje knižnično-informačné služby, pričom tieto činnosti a úlohy plní kumulatívne.

V prípade, ak knižnica dlhodobu neplní vymenované činnosti a úlohy, nespĺňa definíciu knižnice v zmysle knižničného zákona ani citovaných noriem. Program štatistických zisťovaní pozná ako štatistickú jednotku výhradne knižnicu, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby, pričom podstatou štatistických zisťovaní je činnosť knižnice, nie jej existencia. Túto skutočnosť zohľadní MK SR aj v štatistickom zisťovaní pre nasledujúce roky, čo znamená, že stagnujúce knižnice nebudú zahrnuté do štatistického zisťovania. ÚK SAV bude preto hľadať v spolupráci s predmetnými ústavmi čo najefektívnejší spôsob obnovy činnosti týchto knižníc alebo po uplynutí doby, kedy už nie je možné očakávať obnovenie ich činností, spôsob ich zrušenia.

1. Modul sledoval zároveň počet knižníc s pobočkami, ktorý sa oproti uplynulému roku nezmenil. V KIS SAV vykazuje naďalej 5 knižníc 8 pobočiek – Archeologický ústav má 4 pobočky.

V ďalšej sledovanej položke je potešiteľná tá skutočnosť, že vzrastá po-

čet knižníc s pripojením na internet pre verejnosť a to oproti 11 knižniciam v roku 2010 na 19 knižníc v roku 2011.

2. Modul Knižničný fond

Celkový počet knižničných jednotiek (kn. j.) vykazoval v roku 2011: 886 622 kn. j., čo je mierny pokles oproti 889 760 kn. j., vykazovaným v roku 2010. Najviac knižničných jednotiek vlastní knižnice ústavov III. oddelenia SAV: 414 483 kn. j.

Ročný prírastok knižničných jednotiek v roku 2011 predstavoval 5 790 kn. j., čo predstavuje mierny pokles o 1 202 kn. j. – oproti 6 992 kn. j. vykazovaným v roku 2010.

Ročný prírastok kn. j. podľa spôsobu nadobudnutia:

- kúpou: 2 450 (-) (rok 2010: 2 704 kn. j.)
- darom: 1 755 (-) (rok 2010: 2 288 kn. j.)
- výmenou: 1 558 (-) (rok 2010: 1 803 kn. j.)
- prevodom: 27 (-) (rok 2010: 197 kn. j.)

Údaje potvrdzujú minuloročnú skutočnosť, že najviac knižničných jednotiek v KIS SAV sa získalo kúpou.

Akvizícia knižničného fondu formou kúpy:

Celkovo kúpou: 2 450 kn. j., podľa oddelení SAV:

- I. oddelenie: 408
- II. oddelenie: 304
- III. oddelenie: 1 736
- špecializované prac.: 2

V porovnaní s rokom 2010 sme zaznamenali pokles v nákupe KF o 254 kn. j.

Akvizícia knižničného fondu formou daru:

Celkovo darom: 1 755 kn. j., podľa oddelení SAV:

- I. oddelenie: 174
- II. oddelenie: 286

- III. oddelenie: 1 280
- špecializované prac.: 15

V porovnaní s rokom 2010 sme zaznamenali pokles v akvizícii KF formou daru o 535 kn. j.

Akvizícia knižničného fondu formou výmeny:

Celkovo výmenou: 1 558 kn. j., podľa oddelení SAV:

- I. oddelenie: 234
- II. oddelenie: 121
- III. oddelenie: 1 203
- špecializované prac.: 0

V porovnaní s rokom 2010 sme zaznamenali pokles vo výmene KF o 245 kn. j. Prevodom získali knižnice 27 kn. j., čo je o 170 menej ako v predchádzajúcom roku.

Celkový úbytok knižničných jednotiek v roku 2011 predstavoval 12 163 kn. j.

Dôležitou sledovanou položkou bol **počet elektronických dokumentov** (vrátane digitalizovaných) v knižničnom fonde ústavných knižníc. V roku 2011 predstavoval tento fond 2 533 kn. j., čo predstavuje nárast o 191 kn. j. oproti 2 342 kn. j. v roku 2010.

Počet elektronických dokumentov (vrátane digitalizovaných) podľa oddelení:

- I. oddelenie: 1 567
- II. oddelenie: 94
- III. oddelenie: 872
- špecializované prac.: 0

Ročný prírastok elektronických dokumentov (vrátane digitalizovaných): 136, podľa oddelení:

- I. oddelenie: 45
- II. oddelenie: 4
- III. oddelenie: 87
- špecializované prac.: 0

Dlhodobu nepriaznivú situáciu je v počet knižničných jednotiek **spracovaných automatizovane**. Kým v roku 2010 bolo v KIS SAV spracovaných automatizovane 221 901 kn. j., čo predstavuje 25 % celkového fondu, v roku 2011 bolo spracovaných automatizovane 231 614 kn. j.– čiže 26 % celkového počtu kn. j.

Počet kn. j. spracovaných automatizovane podľa oddelení:

- I. oddelenie: 49 320
- II. oddelenie: 64 949
- III. oddelenie: 116 406
- špecializované prac.: 939

Aktívne knižnice, ktoré nespracúvajú kn. j. automatizovane:

- I. oddelenie: z 15 knižníc: 4 knižnice – 26,6 %
- II. oddelenie: z 15 knižníc: 8 knižníc – 53,3 %
- III. oddelenie: z 19 knižníc: 5 knižníc – 26,3 %

Periodiká:

Aj počet dochádzajúcich periodík sa v roku 2011 znížil oproti roku 2010:

- v roku 2010: 1 953
- v roku 2011: 1 629

Pokles o 324 titulov približne kopíroval pokles aj z porovnania rokov 2010/2009, keď bol zaznamenaný pokles o 235 titulov.

Počet periodík podľa oddelení:

- I. oddelenie: 549 (z toho zahraničných titulov 429)
- II. oddelenie: 307 (z toho zahraničných titulov 209)
- III. oddelenie: 772 (z toho zahraničných titulov 518)
- IV. špecializované prac.: 1 (z toho zahraničný titul 1)

Pokles bol zaznamenaný aj v počte dochádzajúcich zahraničných periodík. Kým v roku 2010 získavali knižnice 1 429 titulov, v roku 2011 to bolo 1 157, čo predstavuje pokles o 272 titulov.

Ani jeden titul periodika neodoberal v roku 2011 Slavistický ústav Jána Stanislava a Neurobiologický ústav.

3. Modul Výpožičky a služby

Celkový počet zrealizovaných výpožičiek predstavoval v roku 2011: 94 058 výpožičiek, čo predstavuje mierny pokles (o 3 469 zrealizovaných výpožičiek) oproti 97 527 výpožičkám v roku 2010.

Z celkového počtu tvorili prezenčné výpožičky viac ako polovicu: 62 914. (V roku 2010: 64 309).

MVS a MMVS

Medziknižničné výpožičné služby z iných knižníc: 1 189, preyšujú MVS iným knižniciam: 570. Obdobná situácia je aj v MMVS, kde táto služba z iných knižníc v zahraničí: 291 preyšuje MMVS iným knižniciam v zahraničí: 15.

V počte poskytnutých registrovaných **bibliografických a faktografických informácií** bol vykázaný nárast oproti roku 2010: 2 118 na 5 743 v roku 2011.

Počet **vypracovaných bibliografií**:

v roku 2010: 54

v roku 2011: 76 (+)

Počet **vypracovaných rešerší**:

v roku 2010: 1 638

v roku 2011: 1 562 (-)

Počet študovní a čítární predstavoval v roku 2011: 43, čo predstavuje nárast o 1 študovňu/čítareň oproti roku 2010. Viaceré knižnice vykázali len čitateľské a študijné miesta v knižnici, bez študovní a čítární. Počet študijných a čitateľských miest vykazoval taktiež nárast zo 444 miest v roku 2010 na 479 miest v roku 2011. Pozitívne sa zvýšil aj počet **prevádzkových hodín v knižniciach** pre verejnosť týždenne a to z 1 085,5 hodín v roku 2010 na 1 118 hodín v roku 2011.

4. Modul Používatelia a 5. Modul Ďalšie činnosti

Počet aktívnych používateľov v roku 2011: 3 402 mierne poklesol oproti aktívnym používateľom v roku 2010: 3 489. Oproti tomu vzrástol počet vykázaných návštevníkov knižnice oproti 28 090 návštevníkom v roku 2010 na

29 811 návštevníkov v roku 2011. Vzrástol aj počet vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí pre verejnosť zo 4 na 7 podujatí v roku 2011. Oproti roku 2010 boli vykázané aj 3 podujatia zamerané na informačnú výchovu čitateľov a používateľov knižnice, teda na aktivity zamerané na výchovu používateľa na prácu s informáciami.

6. Modul Informačné technológie

Aj keď počet osobných PC klesol o 1 PC oproti roku 2010 (celkovo bolo v KIS SAV v roku 2011: 86 PC), narástol počet osobných PC s pripojením na internet pre verejnosť a to z 15 v roku 2010 na 23 v roku 2011. Taktiež vzrástol počet WiFi pripojení v priestoroch knižnice z 3 v roku 2010 na 10 v roku 2011. Vzrastajúci trend má aj počet databáz vytvorených knižnicou, konkrétne zo 14 na 16 v roku 2011.

7. Modul Zamestnanci a hospodárenie

V KIS SAV pracovalo v roku 2011 (v prepočítanom stave zamestnancov) 60,31 zamestnancov, z toho 59,14 žien, čo predstavuje pokles oproti roku 2010. Prepočítaný stav zamestnancov v roku 2010 predstavoval 64,12 zamestnancov, z toho 62,12 žien.

S vysokoškolským knihovníckym vzdelaním pracovalo v KIS SAV 13,56 zamestnancov – všetko ženy, s iným vysokoškolským vzdelaním pracovalo v KIS SAV 16,52 zamestnancov, z toho 16,35 žien. So stredným knihovníckym vzdelaním 19,20 zamestnancov, z toho 18,20 žien. Najviac zamestnancov má tradične knižnica Historického ústavu, knižnica Ústavu slovenskej a svetovej literatúry a knižnica Ústavu štátu a práva.

Náklady na nákup knižničného fondu:

- v roku 2010: 143 641,37 €
- v roku 2011: 141 203,35 €, pokles o 2 438,02 €

Náklady na nákup knižničného fondu podľa oddelení:

I. oddelenie:	45 639,28 (rok 2010: 58 427,31 €)
II. oddelenie:	24 654,16 (rok 2010: 21 969,08 €)
III. oddelenie:	70 883,07 (rok 2010: 63 244,98 €)
IV. špecializované prac.:	26,84 (rok 2010: 0 €)

Mzdové náklady:

- v roku 2010: 462 511,31 €
- v roku 2011: 417 634,21 €

Kapitálové výdavky celkovo:

- v roku 2010: 598,57 €
- v roku 2011: 3 011,14 €, nárast o 2 412,57 €

Vzrástla výška kapitálových výdavkov na automatizáciu:

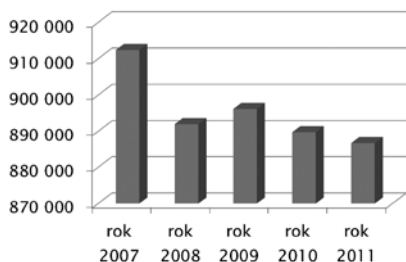
- v roku 2010: 598,57 €
- v roku 2011: 843,60 €, nárast o 245,03 €

Sledované položky vykazovali v niektorých prípadoch vzostup, v iných pokles, ktorý pozorujeme už niekoľko rokov. Niekoľkoročný pokles zaznamenávame v takých ukazovateľoch ako je počet knižničných jednotiek, ročný prírastok knižničných jednotiek, počet dochádzajúcich periodík (vrátane zahraničných), výpožičky, aktívni používatelia a samozrejme počet pracovníkov a oblasť mzdových nákladov a nákladov na nákup knižničného fondu.

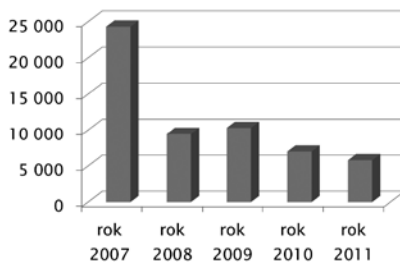
Na druhej strane je veľmi príjemné sledovať vzrastajúci počet knižníc s pripojením na internet pre verejnosť, WiFi pripojení alebo stúpajúci počet elektronických dokumentov v knižniciach (vrátane digitalizovaných).

Pre porovnanie vybraných ukazovateľov, ktoré svojím vzostupom alebo naopak poklesom kopírujú celkový trend v celej knižničnej sieti (na jednej strane dôsledky zhoršenej ekonomickej situácie knižníc a na druhej strane silnejúci trend elektronizácie (digitalizácie) dokumentov, internetu, nástup čítačiek...), sme pre Vás pripravili ich grafický prehľad za posledných päť rokov.

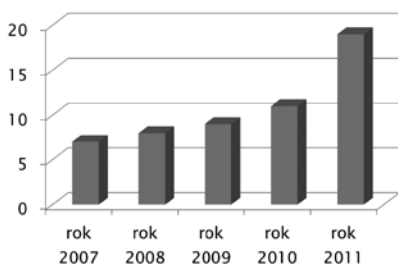
Počet knižničných jednotiek:

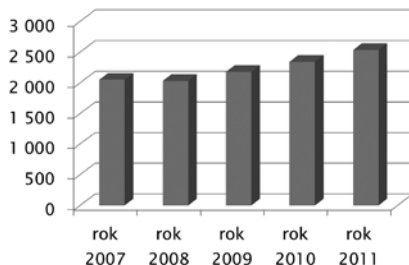
Ročný prírastok knižničných jednotiek:

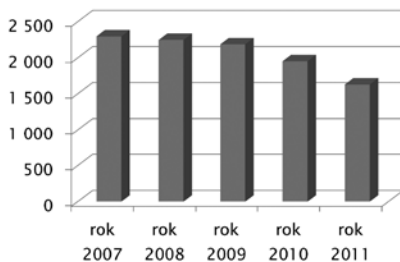
Knižnice s internetom pre verejnosť:

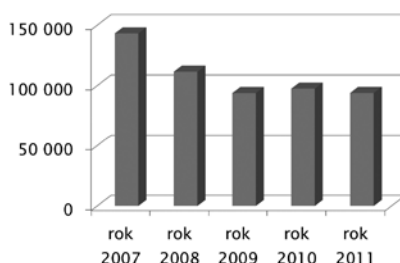
Počet elektronických a digital. dokumentov:

Počet titulov dochádzajúcich periodík:

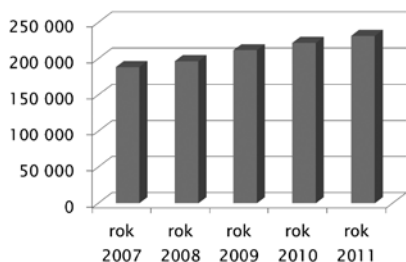
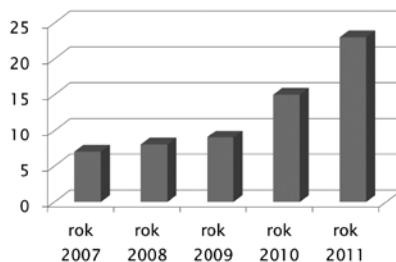
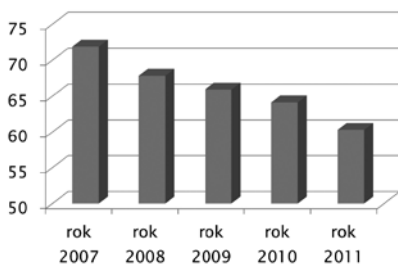
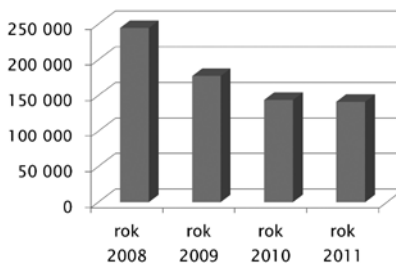

Počet výpožičiek celkovo:

Záver

Ročné štatistické zisťovania môžu predstavovať niekedy tú nepríjemnejšiu stránku knižničnej práce. Určitú úlohu tu zohrávajú zmeny vo vykazovaniach, ale predovšetkým tá skutočnosť, že uvedené výkazy sú rovnaké

KJ spracované automatizovane:**Počet PC s pripojením na internet pre verejnosť:****Priemerný evidovaný počet zamestnancov:****Náklady na nákup knižničného fondu:**

pre celú knižnično-informačnú sieť (s výnimkou školských a akademických knižníc), pričom jednotlivé typy knižníc sa v rozsahu a v spôsobe knižnično-informačnej práce výrazne líšia.

ÚK SAV preto neustále hľadá spôsob ako Vám uľahčiť a zjednodušiť ich vyplňanie. V prípade pochybnosti preto použite Vám zaslané „Metodické vysvetlivky k spracovaniu štátneho štatistického výkazu – Ročný výkaz o knižnici KULT 10-01 za rok 2011“, ktoré zohľadňujú špecifiká KIS SAV a predovšetkým možnosť konzultácií alebo priameho prekontrolovania výkazu pred jeho nahraním do databázy MK SR.

Jana Kresáková

ÚSTREDNÁ KNIŽNICA SAV V ROKU 2011

Ústredná knižnica SAV (ďalej len ÚK SAV) je hlavnou knižnicou SAV a ústrednou knižnicou knižnično-informačnej siete SAV. Ako univerzálna vedecká knižnica poskytuje prostredníctvom svojich knižnično-informačných služieb z vlastných univerzálny budovaných knižničných zdrojov a sprístupňovaním vonkajších informačných zdrojov celú škálu služieb nielen pracovníkom SAV, ale aj širokej používateľskej verejnosti.

Vo vzťahu k SAV plní úlohu špecializovanej informačnej inštitúcie v oblasti základného výskumu a vykonáva osobitné celoakademické úlohy ako:

- akvizíciu elektronických informačných zdrojov,
- zabezpečovanie podmienok spracovania evidencie publikačnej činnosti a jej vystavenie na webe,
- medzinárodnú a vnútroštátnu medziknižničnú výpožičnú službu,
- centrálné pracovisko pre medzinárodnú výmenu publikácií,
- metodické a štatistické centrum pre knižnično-informačnú sieť SAV,
- rešeršné služby pri zostavovaní odborných tematických a citačných rešerší z fondu knižnice a z elektronických informačných zdrojov knižnice,
- HAN – vzdialený prístup k:
 - aktuálne licencovaným digitálnym zdrojom – elektronickým časopisom, knihám, encyklopédiám a pod.,
 - externým elektronickým informačným zdrojom,
- buduje kompletnú zbierku diel vydaných v SAV,
- je odborným správcom historického knižničného fondu Lyceálnej knižnice v Bratislave.

V uplynulom roku plnila ÚK SAV úlohy, ktoré jej vyplývajú zo zriaďovacej listiny a zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach. V roku 2011 mala knižnica 4 985 aktívnych používateľov a evidovala 96 540 návštevníkov knižnice, ktorí zrealizovali 60 302 výpožičiek. V akvizícii klasických dokumentov získala knižnica 8 067 knižničných jednotiek (kn. j.) a 847 dochádzajúcich titulov periodík. Na obstaranie informačných zdrojov vynaložila knižnica celkovo 244 350 €, okrem databáz pre SAV realizovaných v rámci projektu

NISPEZ (CVTI). Na nákup klasických knižničných dokumentov do fondu ÚK SAV (knihy, periodiká) bolo celkovo z tohto objemu v roku 2011 vynaložených 138 299,66 €, z toho na knihy 95 539,33 € a na periodiká 42 760,33 €.

Knižničný fond

ÚK SAV získava informačné zdroje kúpou, povinným výtlačkom, darom, medzinárodnou výmenou a prevodom, pričom časť získaných informačných zdrojov je deponovaná do fondov ústavných knižníc SAV.

fond	rok 2010	prírastok 2011	úbytok 2011	celkovo rok 2011
knihy	445 762	6 311 (index 1,02)		452 073
elektronické médiá	740	50 (index 1,25)		790
viazané ročníky periodík	108 153	1 706 (index 1,07)	8 849	101 010
spolu	554 655	8 067 (index 1,04)	8 849	553 873

V oblasti medzinárodnej výmeny publikácií získala knižnica od 134 výmenných partnerov z 28 krajín 814 kníh a CD (z toho 49 pre ústavy) a 200 titulov periodík (z toho 74 titulov pre ústavy) v hodnote 57 691 €. Vklad ÚK SAV do výmeny bol 19 855,12 €; z toho 1 458,62 € za monografie, ktorých bolo odoslaných 230; 17 440,50 € za nákup a zasielanie 65 titulov seriálových publikácií a 956 € za poštovné za odoslané dokumenty. Ekvivalencia v prospech SAV predstavuje sumu 35 762,60 €.

Ako dary nadobudla ÚK SAV 624 kn. j. monografií, z toho 50 CD nošičov v celkovej hodnote 9 995 € a 23 titulov periodík (z toho 4 tituly pre ústavy SAV) v hodnote 5 941 € od rozličných darcov. Celková hodnota darov predstavuje finančnú čiastku 15 936 €. Celkový počet monografií, ktoré vydavatelia zaslali ÚK SAV ako povinný výtlačok, bol 2 489 kn. j. Do základného fondu ÚK SAV sa zaradilo 1 029 profilových vedeckých publikácií,

neprofilové dokumenty v počte 1 460 boli po spracovaní s osobitnou signatúrou PV. Počet titulov povinných výťažkov seriálových publikácií je 681.

Spracovanie fondu

Prírastok knižničného fondu bol spracovaný výlučne v systéme VIRTUA a vo formáte MARC21. Celkovo bolo v ÚK SAV v procese elektronickej katalogizácie vo Virtue v roku 2011 spracovaných 11 141 zväzkov. Nových bibliografických záznamov bolo vytvorených v produkčnej databáze 1 774.

V oblasti práce s historickými dokumentmi sa realizovala konverzia záznamov deponátu R (cca 550 záznamov). Pokračovalo tiež odborné spracovanie fondu so signatúrou Lyc B (cca 1 560 záznamov) a spracovanie tlačí a rukopisov anabaptistickej zbierky zo Sobotišťa (160 záznamov).

Okrem budovania vlastných katalógov ÚK SAV aktívne prispievala aj do Súborného katalógu knižníc v SR – časť periodiká, ktorý bol importovaný do databáz KIS3G.

Ochrana a uchovávanie fondov

Na úseku ochrany a uchovávaní fondov sa uskutočnila obsahová previerka periodík, čoho výsledkom bolo vyradenie 8 849 knižničných jednotiek.

V referáte správy a ochrany HKF sa realizovalo triedenie nespracovaných dokumentov (mapy, rytiny, architektonické nákresy) s cieľom vypracovať konzervátorský zámer. Na uchovávanie veľkoformátových dokumentov sa zakúpila výkresová skriňa. Pokračovala očista fondov Lyceálnej knižnice signatúry Lyc B a dezinfekcia fondov UV lampou. Digitalizácia dokumentov v počte 25 titulov saturovala potreby fyzickej ochrany, ale aj služieb bádateľom. Digitálny obsah je uložený na serveri ÚK SAV.

Služby

ÚK SAV, podľa oficiálnej štatistiky v databáze čitateľov v rámci projektu KIS3G, evidovala k 31.12.2011 celkovo 4 985 registrovaných používateľov s platným čitateľským preukazom, ktorí počas roka realizovali v systéme

výpožičnú transakciu alebo využili iné služby knižnice. Počet návštevníkov dosiahol spolu počet 96 540, z toho počet návštevníkov, ktorí využívali internetové služby bol 10 315.

Internetová stránka **www.kis3g.sk**, cez ktorú sa vstupuje do online katalógu monografií ÚK SAV, evidovala návštevnosť vstupov do ÚK SAV v počte 39 959. Domovskú stránku **www.uk.sav.sk** navštívilo 171 350 používateľov internetu.

Priemerná denná návštevnosť (251 pracovných dní) v celej ÚK SAV bola 402.

	Návštevníci 2010	Návštevníci 2011	Výpožičky 2010	Výpožičky 2011
Požičovňa	37 221	84 825	53 109	54 084
Študovňa	10 587	11 395	8 979	5 097
Lyceálna	357	320	790	1 121
Spolu	48 165	96 540	62 878	60 302

Výpožičné služby

Celkový počet výpožičiek realizovaných prostredníctvom knižnice bol 60 302. Z hľadiska výkonov je treba popri sledovaní počtu výpožičiek brať do úvahy aj skutočnosť, že používatelia si počas roka objednali a nevyzdvihli 3 052 kníh, pričom táto položka má stúpajúcu tendenciu. Počet negatívne vybavených žiadaniek bol 221, čo je 0,54% z celkového počtu žiadaných dokumentov.

Počas celých výpožičných hodín v knižnici sa zabezpečovala dvojzmenná prevádzka v študovni, výpožičnom oddelení a v skladoch na Klemensovej ulici a denná retrokatalogizácia v oddelení doplňovania a spracovania fondov.

Výpožičky:

výpo- žičky celkom 2010	výpo- žičky celkom 2011	Index	z výpožičiek celkom 2011		z výpožičiek celkom 2011		
			absenčné	prezenčné	mono- grafie	periodiká	DVD
62 878	60 302	0,96					
			54 084	6 218	55 321+ 87 rukopisy	4 894	0

MVS a MMVS:

MVS				MMVS			
iným knižniciam		z iných knižnic		iným knižniciam		z iných knižnic	
2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
2 463	2 495	433	343	14	10	425	342

Elektronické informačné zdroje

Pozitívne možno hodnotiť poskytovanie elektronických služieb v súvislosti s obsahovou ponukou elektronických informačných zdrojov (ďalej EIZ), keďže obsahová ponuka odborných, bibliografických a citačných databáz zostala v roku 2011 zachovaná. Pribudol prístup do elektronickej verzie **Britannica Online** (vyd.: Encyclopaedia Britannica), zakúpený bol licencovaný prístup do databázy **EconLit with Full Text** (The American Economic Association). V priebehu roka došlo k aktualizácii a spusteniu nových vyhľadávacích prostredí databáz vylepšených o nové služby, napr.: **ProQuest** – v tomto prostredí je dostupný aj zdroj **GeoRef** alebo **EBSCO** (napr.: tzv. smart search). Bibliografické a citačné databázy **SCOPUS** (ELSEVIER) a služba **Web of Knowledge** (Thomson Reuters) priniesli nové možnosti hlavne v súvislosti s vylepšením vyhľadávacích funkcií, ale aj možnosť práce s databázami pomocou mobilných zariadení.

V súvislosti s poskytovaním nadstavbových elektronických služieb pokračovala ÚK SAV v roku 2011 v realizácii národných projektov:

- **NISPEZ** (Národný informačný systém podpory výskumu a vývoja na Slovensku), ktorý je zameraný na zabezpečenie prístupu k vybraným elektronickým informačným zdrojom. Projekt koordinuje CVTI a v roku 2011 sa postupne realizovala II. etapa – zabezpečenie nástroja na integrované vyhľadávanie v heterogénnych zdrojoch v jednotnom prostredí, ktorej výsledkom bolo vytvorenie a sprístupnenie portálu pre vedu a výskum **scientia.sk** (<http://scientia.cvtisr.sk/>). Tento portál je prístupný aj na stránke ÚK SAV. V rámci projektu NISPEZ bol zabezpečený pre SAV prístup do uvedených EIZ: Blackwell – Wiley InterScience, ProQuest Central, ScienceDirect, Springer Link, Knovel, Reaxys – len pre vybrané ústavy SAV, bibliografická citačná abstraktová databáza SCOPUS, elektronická služba Web of Knowledge: Current Contents Connect, Essential Science Indicators, Journal Citation Reports, Web of Science with Conference Proceedings.
- **Informácie pre inovácie** (Vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špecializovaných knižníc vrátane ich modernizácie), ktorý sa realizuje z finančných prostriedkov Európskej únie. Projekt je určený pre informačné zabezpečenie priemyslu a služieb prostredníctvom vytvorenia tzv. **Informačno-vedeckého centra SNK** v tzv. spádových knižniciach na Slovensku. Projekt koordinuje SNK v Martine. Virtuálny vyhľadávací portál Informácie pre inovácie umožňuje prístup k vybraným kolekciam externých EIZ prostredníctvom ÚK SAV: ELSEVIER – SCIENCEDIRECT – EBOOKS, ENGINEERING VILLAGE – REFEREX, SPRINGER – E-BOOKS, SAGE PREREFERENCE WORKSMIER 2008-2009, EMERALD INSIGHT, WILEY – INTERSCIENCE – E-BOOKS a IET DIGITAL LIBRARY. Prístup do EIZ Informačno-vedeckého centra SNK je takisto na webovej stránke ÚK SAV alebo na adrese: <https://eiz.snk.sk>
- **EZB** – konzorcium pre prístup slovenských knižníc zapojených do projektu Univerzitnej knižnice v Regensburgu (Nemecko). Portál vedeckých časopisov dostupných na internete (abstraktových aj plnotextových) s prelinkovaním do licencovaných plnotextových databáz na základe predplatného.

Novinky v prístupoch do EIZ v priebehu roka 2011

Britannica Online je elektronickou verziou Encyclopaedia Britannica, založenou v roku 1768.

EconLit with Full Text – obsahuje všetky články databázy EconLit, plus úplné texty viac ako 500 časopisov vrátane titulov vydavateľstva The American Economic Association, databáza je prístupná v prostredí EBSCO.

ScienceDirect, Scopus – zdokonalená SciVerse platforma, integruje ScienceDirect, Scopus, SciTopics a relevantné webové a patentové stránky, zamerané na vedecké informácie z recenzovaných zdrojov. Táto platforma funguje ako živý informačný ekosystém podporujúci vedeckú spoluprácu. Integrované vyhľadávanie SciVerse združuje:

- SciVerse ScienceDirect – elektronický zdroj pre informácie z recenzovaných vedeckých časopisov a kníh,
- SciVerse Scopus – bibliografická abstraktová a citačná databáza informácií z recenzovanej literatúry umožňujúca aj analýzu a vizualizáciu rešerše,
- SciVerse SciTopics – kolaboratívny portál pre vedcov a odborníkov z oblastí – veda, technika, medicína,
- SciVerse Applications – priestor pre spoluprácu vedcov a odborníkov pomocou rôznych elektronických aplikácií.

SpringerLink – prelinkovanie do tzv. mapy autorov (viac na: <http://www.authormapper.com/>). *AuthorMapper* je nástroj na vizualizáciu vedeckého výskumu prostredníctvom sídla autorov a ich geografického zobrazenia.

Web of Knowledge – priebežné zdokonaľovanie poskytovaných e-sluzieb, napr.: tzv. lemmatizácia pri vyhľadávaní, pridané priame prelinkovanie na platformu Researcher ID, pridané údaje z tzv. *Book Citation Index*, databáza JCR – pridané nové bibliometrické údaje, obsahové obohatenie o regionálne tituly.

scientia.sk – portál pre vedu a výskum, pridaný *Primo Central* a *Primo Central – free* mega-agregát pre vyhľadávanie v množstve globálnych aj miestnych elektronických dokumentov pre vedu a výskum, *Primo Central – free* prehľadáva časopisecké články, elektronické knihy, prehľadové práce a mnohé ďalšie informačné zdroje od vydavateľov a agregátorov primárnych a sekundárnych databáz a repozitárov typu „Open Access“ a pod.

Na základe požiadaviek pracovníkov SAV a ponuky producentov databáz zabezpečila ÚK SAV v roku 2011 bezplatné, časovo obmedzené prístupy do nasledujúcich produktov:

Taylor and Francis – kolekcia časopisov so zameraním na spoločenské vedy a umelecké odbory, február 2011

Cambridge University Press – prístup do kolekcie časopisov vydavateľstva s multiodborovým zameraním, polročný prístup do 30. augusta 2011

Gale Financial Times Historical Archive, prístup k tisíckam údajov o pohyboch na burze a tabuľkách s výmenným kurzom, historický zdroj o vývoji na finančných trhoch, apríl 2011

Veterinary Science Database 1973 – Present bibliografická databáza, sprístupňuje všetky odbory veterinárnej medicíny, september 2011

EMBASE- Excerpta Medica Database, (Elsevier) – na platforme OvidSP, obsahová skladba: liečba a výskum drogovej závislosti, farmácia, farmakológia a toxikológia, klinická a experimentálna medicína, základný biologický výskum, biotechnológia a biomedicínske inžinierstvo, zdravotnícka technika, manažment v zdravotníctve, farmakoekonomika, verejné zdravie, psychiatria, november 2011.

V roku 2011 ÚK SAV naďalej poskytovala elektronické služby pre integrované simultánne vyhľadávanie v heterogénnych EIZ licencovaných, aj tzv. Open Access dokumenty prostredníctvom portálu pre vedu a výskum **scientia.sk**. Všetci registrovaní používatelia ÚK SAV mohli využívať vzdialený prístup do databáz – HAN. Túto možnosť poskytla ÚK SAV aj iným pracovníkam – vybraným ústavom SAV na využívanie nimi licencovaného prístupu do e-zdroja **DigiZeitschriften**. V roku 2011 obsahovala databáza HAN-u spolu 724 zaregistrovaných používateľov, ktorí zrealizovali v priebehu roka 25 531 vyhľadávaní prostredníctvom tejto e-služby.

Podrobný prehľad dostupných EIZ v ÚK SAV v roku 2011, spolu so štatistickým prehľadom využívania zakúpených prístupov do EIZ, nájdete vo Výročnej správe ÚK SAV za rok 2011 na webovej stránke knižnice a SAV.

Za EIZ sme v roku 2011 (spravidla ako predplatné na rok 2012) uhradili 87 150,67 €. V porovnaní s minulým rokom k tejto čiastke treba prirátat 19 200 €, ktoré sme zaplatili za printové časopisy IoP a vykazujeme ich

v rámci nákupu tlačенých dokumentov, ale ich odber podmieňuje sprístupnenie databázy.

Rešeršné, konzultačné, referenčné a metodické služby

Rešeršné služby boli realizované priebežne podľa konkrétnej požiadavky. Celkovo bolo v roku 2011 spracovaných 342 rešeršných tém. Okrem vypracovaných rešerší na zadané témy boli priebežne poskytované aj tzv. asistované rešerše mimoakademickým používateľom ÚK SAV.

ÚK SAV poskytovala priebežne konzultačné, referenčné a inštruktážne služby svojim používateľom priamo na pracovisku knižnice alebo prostredníctvom elektronickej pošty. Prioritne sa pozornosť venovala predovšetkým novým pracovníkom jednotlivých ústavov SAV, zvlášť novým pracovníkom ústavných knižníc, s dôrazom na evidenciu publikačnej činnosti SAV a prácu s EIZ.

V uplynulom roku vytvorila knižnica svoj inštitucionálny profil v sociálnej sieti Facebook z dôvodu rozšírenia svojich e-služieb. Z rovnakého dôvodu sa zapojila aj do projektu Slovenskej národnej knižnice – Spýtajte sa knižnice, kde sme zaznamenali 223 dotazov a reakcií prostredníctvom tejto služby.

Ďalšou novinkou bolo naštartovanie projektu ***EOD – electronic book on demand – elektronická kniha na objednávku***. Služba predstavuje pre zákazníka možnosť objednať si digitálnu kópiu dokumentu (knihy), ktorý už nepodlieha autorskoprávnej ochrane.

V metodickej činnosti knižnica zrealizovala v letných mesiacoch sériu prezentácií o vybraných automatizovaných knižnično-informačných systémoch, čím reagovala na požiadavky jednotlivých knižníc o pomoc pri zorientovaní sa v najčastejšie používaných knižnično-informačných systémoch z pohľadu zefektívnenia informačných tokov a procesov v ústavných knižniciach. Každoročnú starostlivosť venovala školeniam a konzultáciám ohľadom spracovania Ročného výkazu o knižnici, vydala dvojčíslo Informačného bulletinu SAV, informačnú záložku o ÚK SAV a zorganizovala „okružlý stôl“ odborných pracovníkov a vedenia knižnice s pracovníkmi ústavných knižníc v Košiciach. Najdôležitejšou úlohou knižnice, tak ako po minulé roky, bola intenzívna pomoc pri využívaní aktuálne prístupných elektronic-

kých informačných zdrojov (EIZ) a pomoc pri evidencii a kategorizácii publikačnej činnosti a ohlasov pracovníkov ústavov SAV.

EPCA

Spracovanie publikačnej činnosti v systéme ARL module EPCA umožnilo všetkým pracoviskám pracovať v jednotnom prostredí, s možnosťami vystavenia údajov na internete a poskytnutia rôznych výstupných zostáv pre potreby hodnotenia vedeckých pracovníkov a pracovísk. Základným výstupom je príloha k elektronickej výročnej správe, v ktorej nastali aj v roku 2011 určité zmeny, predovšetkým v tvorbe osobných autorít pracovníkov SAV a i. Podľa týchto zmien následne Výpočtové stredisko SAV upravilo v rámci systému ELVYS aj štatistické tabuľky výročných správ ústavov.

Do databázy EPCA sa prelinkoval impact factor časopisov za rok 2010 a karentovanosť časopisov za rok 2011. Priebežne sa opravovali záznamy, autority a odstraňovali duplicity v databáze EPCA. Záznamy publikačnej činnosti sa prepojili na webové stránky ústavov a jednotlivých pracovníkov SAV. Aktualizovali sa manuály pre prácu v ARL, pripravila sa ďalšia metódička prenosu autorít, prekladov, seriálov a zrealizovalo sa veľké množstvo osobných konzultácií podľa potrieb pracovníkov ústavov.

Celkový počet bibliografických záznamov v databáze predstavoval 134 087, počet záznamov vytvorených r. 2011: 26 531 záznamov. V roku 2011 spracovávali publikačnú činnosť pracovníkov SAV všetky vedecké ústavy, vrátane niektorých špecializovaných pracovísk (spolu 62).

Hospodárenie

V roku 2011 knižnica hospodárila s rozpočtom vo výške 675 007 €. Bežné výdavky dosiahli skutočnosť čerpania 675 006 €, z ktorých boli poskytnuté účelové prostriedky na zabezpečenie celoakademických úloh vo výške 285 000 €, z toho 248 500 na informačné zdroje a 36 500 € na elektronizáciu knižníc. Podrobný rozpis vynaložených finančných prostriedkov je spracovaný vo Výročnej správe knižnice za rok 2011, ktorá je prístupná na webovej stránke SAV a ÚK SAV.

ÚK SAV každoročne pripravuje niekoľko samostatných kultúrno-prezentačných aktivít (predovšetkým pravidelné výstavy najnovších prírastkov knižnice) a odborne participuje pri príprave výstav Akadémie – Jar a Jeseň a pri príprave výstavy odbornej zahraničnej literatúry Vedecká kniha.

Úzko spolupracuje so 134 výmennými partnermi z 36 krajín sveta v oblasti medzinárodnej výmeny, so Svetovou bankou a Medzinárodným menovým fondom. V odbornej knižnično-informačnej činnosti aktívne spolupracuje najmä s vedeckými a akademickými knižnicami, predovšetkým s Národnou knižnicou v Martine, Univerzitnou knižnicou v Bratislave a CVTI, ako aj s odbornými profesijnými združeniami, predovšetkým so Slovenskou asociáciou knižníc, ktorej je kolektívnym členom.

Napriek uvedeným aktivitám, ťažisko práce knižnice spočíva v kvalite uspokojovaní knižnično-informačných požiadaviek svojich čitateľov a používateľov. V roku 2011 knižnica novelizovala Knižničný poriadok ÚK SAV, ktorým reagovala na zmeny používateľského správania sa čitateľov a používateľov knižnice. Snaha po neustálom zdokonaľovaní plnenia základných funkcií knižnice bude preto aj základom činnosti knižnice v roku 2012 tak, aby knižnica aj naďalej kvalitne a efektívne zabezpečovala pokrytie informačných požiadaviek SAV a ako moderná univerzálna vedecká knižnica plnila celoakademické osobitné úlohy a poskytovala knižnično-informačné služby čitateľom a používateľom knižnice na adekvátnej úrovni.

Andrea Doktorová

NOVÉ MOŽNOSTI VYUŽITIA DATABÁZ PRE SLEDOVANIE VEDECKÉHO OHLASU

Nový rok priniesol aj nové možnosti sledovania ohlasu na vedeckú publikačnú činnosť po obsahovej aj formálnej stránke v prostredí bibliografických a citačných databáz zameraných na sledovanie publikovania svetovej vedy na portáli elektronickej služby **Web of Knowledge** (Thomson Reuters) a takisto aj v prostredí databázy **SCOPUS** (ELSEVIER).

Koncom uplynulého roka mali možnosť pracovníci SAV otestovať prístup k dvom novým citačným indexom z kníh v rámci platformy **Web of Knowledge**:

- *Book Citation Index-Science (BKCI-S)*
- *Book Citation Index-Social Sciences and Humanities (BKCI-SSH)*

V súčasnosti sú tieto citačné indexy prístupné v rámci bibliografickej citačnej abstraktovej databázy **Web of Science** (<http://isiknowledge.com>). Ich dostupnosť si možno overiť na uvedenej adrese pri zadávaní rešeršných požiadaviek tzv. *Current Limits* – v ponuke *Citation Databases* (viď ilustračný obrázok).

The screenshot displays the 'WEB OF KNOWLEDGE™' interface. At the top, it says 'DISCOVERY STARTS HERE' and 'THOMSON REUTERS'. Below the navigation bar, there are tabs for 'All Databases', 'Select a Database', 'Web of Science', and 'Additional Resources'. The 'Web of Science' tab is active, showing a search form with three input fields for 'Topic', 'Author', and 'Publication Name'. Each field has an example and a search icon. Below the search form, there are 'Search' and 'Clear' buttons. A 'Current Limits' section is highlighted with a red box and an arrow. It contains a 'Timespan' section with 'All Years' selected and 'updated 2012-03-14'. Below that, there is a list of citation databases: 'Citation Databases : Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED); Social Sciences Citation Index (SSCI); Arts & Humanities Citation Index (A&HCI); Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S); Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH); Book Citation Index- Science (BKCI-S); Book Citation Index- Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH)'. There are also links for 'Adjust your search settings' and 'Adjust your results settings'. On the right side, there is a sidebar with 'Slovak Academy of Sciences' logo and several informational sections: 'Questions about the new Web of Knowledge?', 'Looking for Book Citation Index?', 'Support, Tools, Tips', and 'Training & Support'.

Book Citation Index dopĺňa informácie o citačnom ohlase autora o citácie z vedeckých kníh z oblasti prírodných, spoločenských a humanitných vied, čo prispieva k dokonalejšiemu sledovaniu citačný vzťahov medzi časopismi, knihami a literatúrou z rôznych konferencií (napr.: zborníky). Obsahovo zahŕňa viac ako 28 tisíc knižných titulov s retrospektívou od roku 2005 s ročným prírastkom 10 tisíc nových titulov. Citačný ohlas autora možno vyhľadávať na portáli **Web of Knowledge** v prostredí **WOS**, v ponuke *Cited Reference Search* – všetky citačné ohlasy sú indexované a možno ich prehľá-

dávať, vrátane ohlasov na články, knihy, patenty a iné dokumenty. Systém automaticky prehľadáva aj sekundárnych citovaných autorov, úplné názvy článkov a skratky vo všetkých zdrojových záznamoch vo **Web of Knowledge** (viď ilustračný obrázok). Dostupnosť tohto citačného indexu prispieva k získaniu presnejších údajov o citačnom ohlase autora z uvedených druhov dokumentov a ich častí (napr.: kapitoly kníh).

The screenshot displays the Web of Knowledge interface. At the top, it says 'WEB OF KNOWLEDGE™ | DISCOVERY STARTS HERE' and 'THOMSON REUTERS'. Below the navigation bar, there are tabs for 'All Databases', 'Select a Database', 'Web of Science', and 'Additional Resources'. The main content area shows a search result for 'Web of Science' with the title 'Carbonic anhydrases: Current state of the art, therapeutic applications and future prospects'. It lists authors (Pastrekova S, Parkkila S, Pastorek J, et al.), a conference location (Bratislava, SLOVAKIA), date (JUN 20-25, 2003), sponsor (Thomas H Marek Fdc; Pfizer Global Res & Dev; Solvay Pharmaceut; Slovensky plynarensky priemysel; Western Penn Slovak Cultural Assoc), source (JOURNAL OF ENZYME INHIBITION AND MEDICINAL CHEMISTRY), volume (19), issue (3), pages (199-229), DOI (10.1080/14756360410001689540), and published date (JUN 2004). A section titled 'This article has been cited by articles indexed in the databases listed below' shows citation counts: 315 in All Databases, 306 in Web of Science, 304 in SCIE, 9 in CPCI-S, 2 in BKCI-S, 268 in BIOSIS Citation Index, and 1 in Chinese Science Citation Database. The results are sorted by 'Publication Date - newest to oldest'. On the left, there is a 'Refine Results' sidebar with search filters for 'Web of Science Categories' and 'Document Types'. The main results list two items, each with a title, authors, source, volume, issue, pages, DOI, and Times Cited.

Na základe nových údajov získaných z *Book Citation Index* možno precíznejšie analyzovať vzťahy medzi publikačnou činnosťou autora a aktuálnou vedeckou problematikou, t.j. vzťahy medzi publikovanými dielami a svetom vedy a výskumu. Poskytovatelia a tvorcovia tohto citačného indexu predpokladajú možnosť prístupu ku kompletnejšiemu obsahu aj z oblasti spoločenských a humanitných vied a k prípadnému sledovaniu vzájomných vplyvov medzi prírodnými, technickými a spoločenskými vedami.

Vedeckí pracovníci by mali tak získať lepšiu možnosť na analyzovanie citačných vzťahov a ohlasov vo svete vedy a výskumu aj na základe prístupu k ďalším údajom a metrikám:

- *Citation Mapping/ tzv. Citačná mapa*
pomocou vizualizovanej grafiky umožní sledovať dve úrovne citácií dopredu, aj dozadu,
- *Citation Reports/ tzv. Citačné správy*
je funkcia obmedzená počtom 10 000 výsledkov vyhľadávania a obsahuje:
 - počet publikácií za rok
 - počet citácií za rok
 - *h-index* daného autora
 - celkový počet citácií pre všetky citované dokumenty
 - priemerný počet citácií
 - počet jedinečných citujúcich článkov.

Prístup k údajom z *Book Citation Index*, ako aj uvedené metriky hodnotenia prispievajú nielen k vizualizácii väzieb v rámci vedeckého citovania, ale pomáhajú aj odhaľovať význam diel publikujúcich výsledky aktuálneho vedeckého výskumu v celosvetovom kontexte vedy. Autor tak môže ľahšie zistiť vplyv a dosah vlastnej vedeckej publikačnej činnosti.

Popis dostupných indexov vo WOS:

- *Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) – 1985-present*
indexuje viac ako 7 100 najdôležitejších časopisov zo 150 vedných disciplín
- *Social Sciences Citation Index (SSCI) – 1985-present*
indexuje viac ako 2 100 časopisov z 50 spoločenskovedných odborov a z 3 500 najvýznamnejších svetových časopisov z oblastí prírodných a technických vied
- *Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) – 1985-present*
indexuje viac ako 1 200 časopisov z odboru umenia a humanitných vied a viac ako 6 000 časopisov z technických, prírodných a spoločenských vied
- *Conference Proceedings Citation Index-Science (CPCI-S) – 1990-present*
- *Conference Proceedings Citation Index-Social Science & Humanities (CPCI-SSH) – 1990-present*
indexujú spolu viac ako 110 000 príspevkov z konferencií publikovaných v knihách a časopisoch pre všetky vedecké oblasti v 256 vedných disciplínach

- *Book Citation Index-Science (BKCI-S) – 2005-present*
- *Book Citation Index-Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH) – 2005-present*

indexujú spolu viac ako 28 000 vybraných vedeckých kníh pre oblasť prírodných, technických, spoločenských a humanitných vied.

Od začiatku roka majú pracovníci SAV prístup aj k databáze **MEDLINE® (1950-present)**, ktorá bola pridaná k databázam **WOS, Current Contents Connect a JCR** na portáli **Web of Knowledge** – v ponuke *Select a Database*. Tvorcom databázy je National Library of Medicine (<http://www.nlm.nih.gov/>). Obsahovo je zameraná na dokumenty z oblasti biomedicíny a živej prírody, na stomatológiu, bioinžinierstvo, verejné zdravotníctvo, ale aj na botaniku a veterinárstvo. Na vyhľadávanie využíva terminológiu tzv. MESH (Medical Subject Headings) a tzv. *CAS registry numbers*. V databáze je spracovaných okolo 4 800 aktuálnych časopisov z uvedených tematických oblastí. Pracovníci SAV majú v súčasnosti prostredníctvom portálu **Web of Knowledge** prístup k bibliografickým záznamom a citačným ohlasom z databázy **MEDLINE®** s retrospektívou od roku 1950.

Všetky aktuálne novinky z produkcie Thomson Reuters týkajúce sa vyššie uvedených databáz (vrátane napr.: animovaných návodov) možno nájsť aj na adrese: <http://wokinfo.com/>, v časti *Training & Support*. Podrobný užitočný návod na prácu s databázou **Web of Science** v českom jazyku možno nájsť na adrese: http://thomsonreuters.com/content/science/pdf/ssr/training/wok5_wos_qrc_cz.pdf.

Producent Elsevier sprístupnil takisto nový portál s návodmi pre prácu s priebežne aktualizovanou ponukou služieb vo vyhľadávacom prostredí databázy **SCOPUS**, ako aj v ďalších svojich produktoch (<http://trainingdesk.elsevier.com/>). Na uvedenom portáli sa nachádzajú aj aktualizované návody pre prácu s databázou **ScienceDirect** a s platformou na integrované vyhľadávanie **SciVerse**. Užitočný je napríklad návod *Ako opraviť profil autora v Sci Verse Scopus*. Vo vyhľadávacom prostredí uvedeného e-zdroja pre zisťovanie citačného ohlasu pribudlo medzičasom niekoľko nových ponúk: o. i. napr.: v elektronickom profile autora pribudla možnosť opraviť chybné údaje, alebo nepresnosti vo forme možnosti *Find potential author matches*

(viď ilustračný obrázok) – podrobný návod, ako zjednotiť a upraviť údaje a zamedziť zámene autorských údajov možno nájsť práve na uvedenej stránke *trainingdesk*.

Pastorek, Jaromír ▼ Find potential author matches

Personal

Name	Pastorek, Jaromír
Other formats	Pastorek, J. Pastorek, Jaromir Pastorek, Jaromir
Author ID	7044315755
Affiliation	Institute of Virology Slovak Academy of Sciences, Institute of Virology, Bratislava, Slovakia

Research

Documents	143	Author Evaluator	+	Add to my list	▼	Set alert	🔔	Set feed
References	2499							
Citations	2099	View citation overview	▼	Set alert				
h index	37	View h-Graph		The h index comprises Scopus articles published after 1955.				
i10-index	150	(maximum 150 co-authors can be displayed)						
Web search	159							
Subject area	Biochemistry, Genetics and Molecular Biology Medicine Immunology and Microbiology More...							
Find potential author matches	←							

History

Publication range	-							
Source history	Anticancer Research	View documents	🔍					
	Histopathology	View documents	🔍					
	Journal of Medical Virology	View documents	🔍					
	More...							

Show Related Affiliations

The data displayed above is compiled exclusively from articles published in the Scopus database. To request corrections to any inaccuracies or provide any further feedback, please contact us (registration required).

The data displayed above is subject to the privacy conditions contained in the privacy policy.

This author has published 143 documents in Scopus
(Showing the 2 most recent)

Ohradova, A., Vulo, D., Pastorekova, S., Pastorek, J., Jaskov, D. J., Vlasovic, G., Suman, C. T. Cloning, characterization and sulfonamide inhibition studies of an α -carbonic anhydrase from the living fossil sponge *Astrorhiza willebrandi*. (2012) *Inorganic and Medicinal Chemistry*.

Pan, P.-H., Panfili, A.-H., Audo, S., Hlivo, M., Somman, R., Pastorekova, S., Pastorek, J., ..., Panfili, S. Brain phenotype of carbonic anhydrase IX-deficient mice. (2012) *Regenerative Research*.

Cited since 1996

This author has been cited 2099 times in Scopus: (Showing the 2 most recent)

Wu, P.-H., Yuan, Y., Li, D., Lin, S.-J., Yen, B., Wei, J.-J., Zhou, Y.-H., Li, J., Fang, Z.-H. Extracellular HSP90 α promotes the growth of hepatocarcinoma by augmenting tumor cell proliferation and apoptosis-resistance. (2012) *Cancer Letters*.

Valdez, V., Malik, M., Conroy, E. M. CD248: Reviewing its role in health and disease. (2012) *Cancer Drug Targets*.

Co-Author Visualizer

Top Co-Authors of Pastorek, Jaromir

Co-Author	Co-Author's Documents in Scopus
Pastorekova, S.	57
Panfili, S.	40
Kocakova, J.	36

Potrebné úpravy týkajúce sa osobných údajov autora a jeho publikačnej činnosti možno vykonávať v tzv. Profile autora voľbou *Find potential author matches*.

Profil autora obsahuje podstatné informácie a analytické údaje o autorovi. Ponuka *Show Related Affiliations* obsahuje všetky pracoviská, ktoré autor uvádza vo svojej publikačnej činnosti. Voľbou *Find potential author matches* je možné zlučovanie profilov autorov na základe porovnania pracoviska/Affiliation a najnovšieho článku/ *Show Last Title*. Následne voľbou *Request to merge authors* s pomocou sprievodcu postupnými krokmi možno overiť a upravovať zoznam publikovaných článkov (sú zoradené podľa dátumu), prípadne v ponuke *Search for missing documents* možno dohľadávať ďalšie články chýbajúce v profiloch autorov.

K bibliometrickým údajom týkajúcim sa publikačnej činnosti autora, ako sú *Author Evaluator*, *View citation overview* a *View h-Graph* pribudli aj ďalšie novinky: – *Analyze results* – analytický nástroj na hodnotenie publikačnej činnosti autora z kvantitatívneho hľadiska: *Year*, *Source title*, *Author name*, *Affiliation name*, *Country*, *Document type* a *Subject area*. Všetky tabuľky a grafy možno vytlačiť alebo poslať e-mailom.

– *Co-Author Visualizer* – formou vizualizovaného grafu siete spolupracovníkov možno sledovať spoluprácu vedcov na úrovni publikovaných článkov a knižných dokumentov s prelinkovaním do databázy **Scopus**.

V rámci hodnotenia citačného ohlasu časopisov uviedol Elsevier pred časom nové metriky: *SNIP* a *SJR*. V súčasnosti je k dispozícii nový portál, na ktorom možno získať kompletne informácie o jednotlivých metrikách, ako aj aktuálne hodnotenie časopisov podľa týchto metrik (<http://www.journalmetrics.com>). *SNIP* a *SJR* by mali byť určitou alternatívou k známemu hodnoteniu formou *Impact Factor*. Producent takisto deklaruje snahu o dôslednejšie hodnotenie tzv. neanglických titulov. Uplatnenie týchto bibliometrických analýz je vedené snahou o skvalitnenie hodnotiaceho procesu publikačnej činnosti akademickej komunity. *SNIP* a *SJR* by mali prispieť k väčšej transparentnosti posudzovania, k presnosti a hĺbke hodnotenia. V novembri 2011 boli zverejnené prvé ročné údaje tohto hodnotenia s predpokladom 2-ročnej aktualizácie údajov. Aktuálne hodnoty sú podložené údajmi z databázy **SCOPUS** od 1. júna 2010 do 31. mája 2011. V súčasnosti sú k dispozícii údaje pre okolo 18 000 časopisov, zborníkov a kníh, s aktualizáciou každého pol roka. Takto získané údaje (dostupné v ponuke Analytics – *Scopus Journal Analyzer*) na portáli e-zdroja **SCOPUS** by mali poskytnúť tzv. „multidimenzionálny“ pohľad na kvalitu časopisu, umožniť jeho porovnanie s inými titulmi nezávisle od predmetovej klasifikácie.

Simona Hudecová

PROJEKT SPRÍSTUPNENIA ZBIERKY HABÁNSKÝCH RUKOPISOV ZO SOBOTIŠŤA PO DESIATICH ROKOCH

Dejiny náboženskej sekty anabaptistov sa začínajú v roku 1524 vo Švajčiarsku. Ich učenie sa postupne šírilo v západnej Európe. V roku 1545 sa najmä vďaka perzekúcii v habsburských dedičných krajinách príslušníci sekty dostali aj na územie dnešného Slovenska, kde našli relatívne priaznivé podmienky pre život vo svojich komunitách, známych vysokým stupňom autonómie a množstvom výrazne špecifických duchovných i materiálnych prvkov. Anabaptisti, označovaní i ako habáni, obývajúci svoje sídla v niekoľkých obciach na západnom Slovensku (Sobotište, Veľké Leváre, Senica a i.), boli povestní predovšetkým ako zruční remeselníci. Menej známe sú už fakty potvrdzujúce ich bohatý intelektuálny, duchovný a náboženský život. Jedným z jeho dôkazov sú zachované písomné pamiatky. O anabaptistoch je nakoniec známe, že inštitút tvorby rukopisnej knihy pestovali veľmi intenzívne ešte v 16. a 17. storočí, teda hlboko po vynájdení kníhtlačiarstva. Okrem vlastných skriptórií a pisárov, mali aj vlastné kníhviazačské dielne. Vyrábali v nich kožené väzby s charakteristickými dekoratívnymi (figurálnymi) prvkami a kovovými doplnkami. Pisárske umenie anabaptistických skriptorov je rovnako svojrázne. Rôzne ozdobné zakončenia textu, linky, vinyety, iniciálky a iné prvky v grafickej úprave sú špecificky habánske a majú veľa spoločných prvkov napríklad s výzdobou na habánskej keramike. (Preukázateľná je tu aj iná spätosť: hlboký vzťah k Písmu sa u habánov prejavil napr. v uvádzaní biblických citátov na keramike). V skriptóriách vznikali predovšetkým dogmatické a liturgické texty, kázne, konkordancie, piesne, ale aj odborné (napr. lekárske) texty. Habáni mali tendenciu využívať aj produkty kníhtlačiarstiev dielní – predovšetkým Bibliu a jej časti, ale aj iné vydania (diela Erasma Rotterdamského, Lutherov katechizmus a pod.) dovážali za rôznych dramatických okolností prevažne z Zürichu a iných tlačiarň západnej Európy. Zachované pramene dokazujú nielen hroziace či naplnené riziká konfiškácie a následnej perzekúcie aktérov dovozu, ale aj ničivé zásahy priamo v domácich knižniciach anabaptistov. Najpustošivejšie z nich

prebehli v 60. a 70. rokoch 18. storočia a paradoxne aj za éry tolerancie Jozefa II. Tak bola veľká časť kníh buď spálená alebo sa dostala do knižných zbierok jezuitských kolégií.¹

Ak teda európske knižnice a archívy vlastnia dnes sporadicky nevelké množstvo anabaptistických kódexov a tlačí anabaptistickej proveniencie, je to predovšetkým výsledok konfiškácií katolíckej cirkvi v 18. storočí. To, čo sa zachovalo predstavuje iba zlomok pôvodného bohatstva. O to väčší je záujem historikov o ne ako o nositeľov obsahu i formy anabaptistickej kultúry, náboženstva, estetického a výtvarného cítenia, remeselnej úrovne a zručnosti.

Zbierka zo Sobotišťa

V roku 1761 rozhodla Mária Terézia, že všetci príslušníci sekty musia konvertovať na katolícku vieru. Realizáciou tohto rozhodnutia poverila regionálne katolícke authority. Na západnom Slovensku mali rekatolizáciu vykonať skalickí jezuiti. Ich postup bol nekompromisný a jeho následkom veľká časť anabaptistov konvertovala, dostala sa do väzenia a veľké množstvo kníh bolo zlikvidovaných alebo deponovaných v knižnici jezuitského kolégia v Skalici. Tvrdý postup však vyvolal aj obranné a sebazáchovné reakcie. Práve v tomto čase ukryl bližšie neurčený kazateľ zbierku svojich kníh a rukopisov do diery v stene svojho domu postaveného z hlinených tehál. O 200 rokov neskôr, teda v roku 1961, bol dom zbúraný a zbierku objavil jeho vtedajší majiteľ. Ďalšie knihy sa našli pod podlahou v dome. Väčšia časť nálezů sa postupne rozkradla alebo bola spálená. Zásluhou dr. Jána Čaploviča sa aspoň jeho časť dostala do kabinetu rukopisov a starých tlačí Ústrednej knižnice SAV.

Prvé informácie o zbierke som získala na konci 90. rokov minulého storočia vďaka nemeckému cirkevnému historikovi Prof. Martinovi Rothkegelo-
vi. V tom čase cestoval po celej Európe a aktualizoval jestvujúce provízorne súpisy, náročným terénnym výskumom objavoval, identifikoval a popisoval dovtedy neznáme tlače, rukopisy a fragmenty pochádzajúce z anabaptistic-

¹ O tom napríklad: Krisztinkovich, Maria H.: Anabaptist book confiscations in Hungary during the eighteenth century. In: *The Mennonite Quarterly Review*, 39, 1965, s. 125-146.

kých zbierok. Upozornil ma nielen na jestvujúci Friedmannov súpis², ale aj na fakt, že nenápadné a rozpadávajúce sa rukopisy, uložené na našom oddelení v dvoch provízorných škatuliach, sú preukázateľne najväčšou zachovanou zbierkou tohto druhu v Európe. Nálezu zo Sobotišt'a patrí v rámci známych anabaptických zbierok niekoľko prvenstiev. Je najväčšou známou zachovanou zbierkou. Pozoruhodne pestrá je škála žánrov: časti Biblie, dogmatické a liturgické spisy, kázne, konkordancie, piesne, rôzne nariadenia a tiež školské zošity. Mimoriadnu hodnotu má zbierka kázní – je tiež najrozsiahlejšou zachovanou.

Jeho nadšenie ma inšpirovalo k tomu, aby som začala premýšľať o tom, ako tento chátrajúci poklad kultúrneho dedičstva dostať do fyzického stavu, ktorý umožní jeho prístupenie bádateľom. Táto predstava sa ukázala správna, pretože nielen rukopisy zo Sobotišt'a, ale kultúrne dedičstvo anabaptistov vo všeobecnosti je stabilným objektom záujmu historikov. Na knihách sa však podpísali absolútne nevhodné a možno povedať deštruktívne podmienky úkrytu: vlhkosť, plesne, červotoč, hlodavce. Väčšia časť zachovaného papiera bola krehká a plnému bádateľskému využitiu preto bránil kritický fyzický stav.

Reštaurovanie

V roku 2001 bolo v rámci prvej etapy z rozpočtových prostriedkov ÚK SAV a tiež s príspevím Štátneho fondu kultúry PRO SLOVAKIA zreštaurovaných 8 rukopisov.

V roku 2003 sme na projekt získali druhý a najväčší grant z Nadácie otvorenej spoločnosti. Jeden dokument bol zreštaurovaný vďaka grantu Komory reštaurátorov na základe projektu vypracovaného reštaurátorkou Mgr. Alexandrou Šamkovou. V nasledujúcom období sa reštaurátorské práce uskutočňovali len s pomocou rozpočtových zdrojov Ústrednej knižnice SAV. V súčasnosti je zo 166 dokumentov, resp. zlomkov dokumentov, zreštaurovaných

² Friedmann, Robert: Die Schriften der huterischen Täufergemeinschaften : Gesamtkatalog ihrer Manuskriptbücher, ihrer Schreiber und ihrer Literatur 1529-1667. Unter Mitarbeit von Adolf Mais. Wien : Böhlau, 1965. 179 s.

94, cca 20 dokumentov (prevažne však len drobných fragmentov) bude ešte potrebné zastabilizovať reštaurátorským zásahom. Fyzický stav zvyšnej časti zbierky nie je ideálny, ale bezprostredný reštaurátorský zásah nevyžaduje.

Celá zbierka bola dezinfikovaná a jej súčasný stav možno považovať za stabilizovaný. Tomu však predchádzalo úsilie reštaurátorov. V prípade anabaptistického nálezu ocitli sa v náročnej situácii a boli nútení okrem štandardných reštaurátorských postupov nasadiť invenčné metódy práce.

Po dezinfekcii zbierky boli knižné bloky rozobrané na časti a vyčistené. Deštruované papierové vlákno bolo spevnené. Chýbajúce časti listov boli doliate novou papierovinou vo farebnom tóne pôvodného papiera. V niektorých prípadoch, hlavne na spevnenie centrálnej časti ohybov zložiek, bol použitý japonský papier. Takto ošetrené dvojlisty boli doglejené a dolisované v lise. Po zjednotení zložiek do knižného bloku nasledovala fáza šitia. Vyšitý blok sa zaglejil, prelepil medziväznými koženými alebo plátenými prúžkami a pripravil na nasadenie dosiek.

Niektoré listy však boli vplyvom zatečenia a prerastenia plesňami zlepené tak, že vytvárali dosť tvrdú, pevnú a neoddeliteľnú časť knižného bloku, akýsi kompaktný „zlepeneč“. Bolo potrebné obozretne, list po liste, pomocou skalpela oddeľovať jednotlivé krehké časti.

Pri ťažko poškodených rukopisoch stáli reštaurátori pred problémom zjednotenia a usporiadania listov a častí spravidla nečíslovaných listov, často len na základe analýzy textu a vonkajších znakov papiera. Skladanie fragmentov neraz pripomínalo „puzzle“ a v nejednom prípade bolo možné už len mechanické usporiadanie fragmentov do bloku.³

Ďalším reštaurátorským problémom bolo zachovanie čitateľnosti vyblednutého textu. Po spevnení japonským papierom sa stali niektoré časti textu ťažko čitateľné, resp. nečitateľné. Reštaurátorka preto pristúpila k skenovaniu problematických listov v mokrom stave, keď je text podstatne výraznejší.

Drevené dosky väzieb boli napadnuté insektom – červotočom či hlodavcami a na mnohých miestach prelomené. Vo viacerých prípadoch sa docho-

³ Kollárová, Ivona – Šamková, Alexandra: Konzervovanie a reštaurovanie anabaptistických rukopisov zo Sobotišťa. In: Knižnica, 5, 2004, č. 4, s. 185. Dostupné online: http://www.snk.sk/swift_data/source/casopis_kniznica/2004/april/184.pdf

vala iba jedna z dosiek. Lepenkové dosky sa väčšinou nezachovali. Kožená väzba bola zosušená, popraskaná, stvrdnutá, niekedy s viditeľnými plesňovými škvrnami a výraznými úbytkami kože hlavne v chrbtovej časti knižného bloku a na okrajoch. Kovanie bolo zoxidované, miestami deštruované. Mnohé nárožnice a časti zapínacích spŕon chýbali.

Pri drevených doskách sa postupovalo dvoma spôsobmi. Ak sa drevená doska nachádzala vo forme takmer rozpadnutého, spráchniveného fragmentu, vyhotovila sa nová. V druhom prípade značne deštruovaných dosiek s výraznými úbytkami dreva a napadnutých insektom došlo k spevneniu – konzervovaniu dosiek, tzv. petrifikácii. Chýbajúce časti, diery a chodby po červotočoch boli vyplnené zmesou epoxidu s pilinami a doska sa vrátila na pôvodné miesto.

Pôvodný kožený povrch – stvrdnutý, zvetraný s výraznými úbytkami kože hlavne na okrajoch a na chrbte bol podložený novou kožou príslušného farebného odtieňa. Následne sa kožená väzba ošetrila od plesní a nánosu depozitu. Kožený povrch sa dotukoval tukovacím roztokom, aby koža nadobudla svoju pôvodnú pružnosť a ohybnosť.

V prípade knižných blokov, kde sa nezachovala žiadna stopa svedčiaca o charaktere väzby, sa vyhotovila tzv. neutrálna väzba, v tomto prípade položená s lepenkovými doskami. Väzby zdobené kovaním, boli ošetrené od oxidácie a nánosu depozitu. Chýbajúce časti kovania boli vyhotovené z mosadzného plechu. V záverečnej fáze sa na každú knihu zhotovilo ochranné puzdro.⁴

Nakoniec, ako to sa to často stáva, boli počas reštaurovania objavené nové dokumenty, resp. fragmenty. V jednom zo zreštaurovaných dokumentov bol identifikovaný iný samostatný rukopis piesne a objavil sa aj stredoveký hebrejský fragment. Všetky fragmenty, časti dosiek a kože, ktoré boli pri reštaurovaní nahradené, sú ošetrené a pripojené k reštaurátorskej dokumentácii.

Identifikácia a informačné spracovanie

Ako som už uviedla, rukopisy z miesta nálezu priniesol dr. Ján Čaplovič

⁴ Ref. 3, s. 185-186.

v roku 1761 do Ústrednej knižnice SAV. Predstavujú iba torzo pôvodne podstatne väčšej zbierky.⁵

Nesignované rukopisy boli umiestnené do provizórnych obalov a v tejto podobe ich dostal do rúk Adolf Mais, spoluautor súpisu *Schriften der huterischen Täufergemeinschaften*.

Mais na evidenčnej báze vytvoril súpis 126 zachovaných rukopisov. Súčasťou zbierky však bolo 15 tlačí alebo fragmentov tlačí, 9 listov a niekoľko neidentifikovaných fragmentov vrátane jednej habánskej knižnej väzby, ktoré do súpisu nezahrnul.

Jeho pokračovateľ Martin Rothkegel sa pri výskume a identifikácii zamerával na rukopisy a tlačené dokumenty. Výsledkom tohto výskumu je súpis *Hutterische Handschriften im Kabinet historických knižných fondov Ústrednej knižnice Slovenskej akadémie vied*⁶ ako jedna časť zatiaľ nevydaného európskeho súpisu anabaptistických tlačí a rukopisov. Jeho výskum bol v miere, akú mu umožňoval momentálny fyzický stav rukopisov, investigatívny a súpis obsahuje nielen dôkladnejší popis rukopisov, väzieb, implicitov a explicitov, ale aj odkazy na relevantné a príbuzné dokumenty, literatúru, pričom sa mu podarilo aj identifikovať vlastníka zbierky. Najmä vďaka celkom dobre rozpracovaným dejinám habánov v Uhorsku⁷ a dôslednej analýze zbierky, môžeme dnes konštatovať, že jej vlastníkom bol Zacharias Walter, posledný anabaptistický kazateľ v Sobotišti.⁸ Rothkegelovi sa podarilo iden-

⁵ Ref. 2, s. 35-36.

⁶ Rothkegel, Martin: *Hutterische Handschriften im Kabinet historických knižných fondov Ústrednej knižnice Slovenskej akadémie vied*. Rozmnož. 173 s. Je to súčasť európskeho katalógu: *Katalog der hutterischen Handschriften und der Drucke aus hutterischen Besitz in Europa*. Bearbeitet von: Gottfried Seebaß, Martin Rothkegel, Matthias H. Rauert. Gütersloh : Gütersloher Verlagshaus, 2011. 1480 s. Autor súpisu uskutočnil komplexný výskum vo všetkých zbierkach a deponátoch ÚK SAV. Súpis neobsahuje iba dokumenty zo Sobotišťa, ale aj ďalšie anabaptistické rukopisy, ktoré sa v minulých storočiach dostali do fondov bratislavskej Lyceálnej knižnice a tiež tlače, ktoré boli súčasťou anabaptistických knižníc. Súpis tlačí anabaptistickej proveniencie v historických fondoch ÚK SAV aj v štúdií: Rothkegel, Martin: *The Hutterian Brethren and the Printed Book : A Contribution to Anabaptist Bibliography*. In: *Mennonite Quarterly Review*, 74, 2000, s. 1-35.

⁷ *Dejiny habánov na našom území*: Beck, Josef: *Die Geschichtsbücher der Wiedertäufer in Oesterreich-Ungarn*. Wien : Gerold 'Sohn, 1883.

⁸ Rothkegel, *Hutterische Handschriften*, s. 68.

tifikovať autorov spravidla anonymných textov a uviesť tak zbierku zo Sobotišťa do kontextu anabaptistického kultúrneho dedičstva.

Počas reštaurovania sa ako problém vynorili nejasnosti v evidencii rukopisov. Vedomosti o zbierke sme mali len na základe Friedmanovho súpisu obsahujúceho jeden súvislý číslovaný sled. Pri reštaurovaní sa však začali objavovať duplicitné „signatúry“, resp. označenia a dokumenty, ktoré Friedmanov súpis neobsahoval. Len postupne sa ukázalo, že pracujeme s tromi segmentami zbierky:

1. už spomenutými rukopismi evidovanými Friedmanom, označenými Sobotišťe 1 – 126,
2. tlačami, v súčasnosti signovanými ako Sobotišťe T1 – T15⁹,
3. listami, v súčasnosti signovanými ako Sobotišťe Briefe 1 – 9,
4. neidentifikovanými fragmentmi, ktoré boli v 60. rokoch na obaloch označené ako Rest 27.

38. Toto označenie sme prevzali pri spracovaní do elektronickej bázy historických dokumentov Ústrednej knižnice SAV.

V súčasnosti má každý zachovaný dokument, vrátane v súpisoch neobšiahnutých fragmentov, základný identifikačný záznam s poznámkou o stave dokumentu, deskriptorom a odkazom na relevantnú literatúru, z ktorej sú prevzaté aj mená v niektorých prípadoch odhalených autorov, resp. rúk. Jeden rukopis bol v 90. rokoch nezvestný.

Budúcnosť...

Reštaurovanie ťažko poškodeného habánskeho nálezu bol finančne, reštaurátorsky a časovo náročný projekt. Hoci reštaurovanie nie je stále ukončené, súčasný stav zbierky umožňuje fyzické sprístupnenie a vytvára vhodné predpoklady digitalizácie zbierky. Digitalizácia je dnes reálnou úvahou nielen vzhľadom na fyzický stav a uskutočnené informačné spracovanie, ale aj vzhľadom na jedinečnosť a niekoľko ďalších superlatívov zachovanej knižnice posledného anabaptistického kazateľa a predstaveného zo Sobotišťa – Zachariasa Waltera.

Ivona Kollárová

⁹ Rothkegel, Hutterische Handschriften, s. 170-173. Eviduje iba 14 tlači.

VYBRANÉ AUTOMATIZOVANÉ KNIŽNIČNO-INFORMAČNÉ SYSTÉMY

V mesiaci júl a august 2011 zrealizovala ÚK SAV prezentácie vybraných automatizovaných knižnično-informačných systémov (ďalej len „KIS“) pre pracovníkov ústavných knižníc SAV. Pre tých pracovníkov, ktorým pracovné povinnosti neumožnili zúčastniť sa týchto prezentácií, sme pripravili krátku charakteristiku vybraných systémov s vyzdvihnutím ich jednotlivých modulov a špecifikácií.

Vybrať si pre knižnicu ten „správny“ KIS nie je najľahšie rozhodnutie. Pri jeho výbere zohrávajú úlohu viaceré kritériá – zloženie a veľkosť fondu, poskytované služby čitateľom, ich skladba, technické a personálne vybavenie knižnice, a v neposlednom rade podpora zriaďovateľa a hlavne cena!

Pred samotným rozhodnutím je potrebný prieskum KIS, zmapovanie trhu, získanie nielen informačných materiálov o jednotlivých KIS, ale predovšetkým priamych referencií od knižníc pracujúcich s danými systémami a následná prehliadka predvedenia systému v reálnej prevádzke, náročnosť inštalácie, servisno-technická podpora, ceny servisných služieb, ale aj zodpovedanie množstva konkrétnych otázok (konverzia záznamov z iných systémov - jej náročnosť a cena, možnosť preberania záznamov zo súborného katalógu, vyhľadávanie v on-line katalógoch iných knižníc, možnosť zakúpenia sieťovej licencie, tlač špecifických zostáv podľa požiadaviek knižnice, možnosť tlače katalogizačných lístkov z on-line katalógu...).

Knižnično-informačný systém Advanced Rapid Library (ARL)

Knižnično-informačný systém Advanced Rapid Library (ďalej len „ARL“) je produktom firmy Cosmotron Slovakia, s. r. o. (ďalej len „Cosmotron“).

ARL je určený pre automatickú správu a administráciu katalógov a zbierok v knižnici a v informačných inštitúciách v sieťovom prostredí. Umožňuje spracovávať nielen bibliografické informácie, ale v plnej miere podporuje tiež prácu s multimediálnymi, obrazovými, zvukovými i fulltextovými do-

kumentmi. Systém ARL je určený pre správu fondov od tých najmenších, napr. firemných knižníc, až po veľké univerzitné fondy. Zoznam slovenských a českých klientov systému ARL nájdete na: <http://www.cosmotron.sk/reference/nasi-klienti>

Moduly knižničného systému

• Katalogizácia a autority

Modul katalogizácie je určený pre spracovanie rôznych typov dokumentov na základnej aj analytickej úrovni. Ďalšie funkcie a možnosti katalógu zahŕňajú:

- spracovanie seriálov, integračných zdrojov a špecifických dokumentov (archívne materiály, zbierkové predmety, filmové pásy atď.),
- správu rôznych druhov katalógov a báz dát od klasického lokálneho katalógu alebo viac katalógov súčasne, cez virtuálny súborný katalóg až po centrálny súborný katalóg,
- evidenciu a sprístupňovanie kvalifikačných prác,
- spájanie duplicitných záznamov,
- zdieľanie záznamov s inými knižnicami, preberanie záznamov z autoritných knižníc – katalogizátor vytvorí len potrebný počet holdingov (exemplárov) s vlastnými prírastkovými číslami a signatúrami,
- kontrolu existencie odkazovaných stránok a dynamické generovanie odkazov (OPEN URL),
- možnosť zapojiť webovú službu, pomocou ktorej sa automaticky obohacuje bibliografický obsah o obálky kníh bez toho, aby bol nutný ručný zásah do záznamov,
- export aj import záznamov SK CASLIN,
- príjem exemplárov, jednoduché prepínanie medzi titulmi a exemplármi,
- vyradovanie,
- kontrolu pravopisu a kontrolu kvality záznamov,
- podporu štandardov MARC21, UNIMARC, AACR2, CIDOC/CRM, FRBR, FRAD.

Modul pre autority umožňuje vytvárať rôzne typy autoritných záznamov a:

- správu databáz autoritných záznamov, obohatenú evidenciou pamäťo-

vých inštitúcií, napr. múzeí a archívov, preberanie autorít a pravidelnú aktualizáciu zo súboru národných autorít,

– autoritné záznamy osôb, korporácií, akcií, vydavateľov, dodávateľov.

• **Akvizícia**

Modul akvizície podporuje všetky nákupné procesy prebiehajúce v knižnici, napr.:

- evidencia deziderát (teda dokumentov, ktoré sú žiadané a knižnica ich plánuje zakúpiť), z ktorých sa pri vytvorení objednávky stane akvizičný záznam, čím sa používateľovi zviditeľní v on-line katalógu ako dokument v spracovaní,
- objednávka s možnosťou sledovania, či je objednávka aktívna alebo už vybavená,
- fakturácia a evidencia zálohových faktúr, faktúry môžu byť priamo prepojené s objednávkou a rozpočtom alebo tiež s generovaním exemplárov,
- sledovanie rozpočtu: zapojenie rozpočtu a jeho prepojenie s faktúrami a objednávkami umožňuje priebežne sledovať čerpanie financií za nákup v knižnici,
- automatické posielanie upomienok dodávateľom za objednané a doposiaľ nedodané dokumenty,
- tlačové výstupy: objednávka, prehľady čerpania rozpočtu a štatistiky.

• **Seriály (periodiká)**

Modul umožňuje spracovávať všetky činnosti súvisiace s prácou s periodickými dokumentmi od objednávok až po vyradenie:

- spracovanie začína súborným záznamom, nastaví sa predplatné, odošle sa objednávka a následne prebieha denná evidencia (príjem jednotlivých čísiel),
- možnosť zadania predpokladaných termínov dodania periodík a pri nedodaní vytvárať upomienky a následne ich distribuovať aj elektronickou poštou,
- možnosť zväzovania a rozväzovania ročníkov, hromadný výmaz čísiel, retrokatalogizácia,
- pri jednotlivých číslach je sledovanie termínu ich dodania aj stav, v akom

boli jednotlivé exempláre dodané, v prípade potreby je možné nastaviť automatické generovanie upomienok dodávateľom (nielen za oneskorené dodávky jednotlivých exemplárov, ale tiež za zlý stav dodaných exemplárov),

- možnosť evidencie očakávaných aj neočakávaných čísiel, samostatných aj nesamostatných príloh,
- väzba uceleného ročníku, ponúkание jednotlivých čísiel do väzby a automatické vytváranie záznamu pre zviazaný ročník seriálového dokumentu s obslužením všetkých nadväzných činností, automatické vytváranie odkazov a väzieb medzi jednotlivými typmi záznamov seriálových dokumentov – súborný záznam, zviazané ročníky, jednotlivé čísla, elektronické zdroje i jednotlivé články,
- generovanie prehľadov objednávok, predplatných titulov seriálov.

- **On-line katalóg IPAC**

V on-line katalógu má registrovaný používateľ okrem vyhľadávania záznamov dokumentov navyše rad ďalších možností, napr. správu používateľského konta, rezerváciu a vyžiadanie dokumentov, prístup k ďalším informačným zdrojom, posielanie noviniek (SDI), hodnotenie dokumentov a pod.

Online katalóg je súčasťou ARL už v základnej inštalácii (len s modulom vyhľadávania a katalogizácie).

Niektoré vybrané funkcie on-line katalógu:

- prehľadávanie jednoduché aj pokročilé použitím frázy i logických operátorov a kvantifikátorov v niekoľkých zdrojoch súčasne,
- pripojenie externých zdrojov platených aj voľne dostupných, komunikácia pomocou protokolu Z39.50 alebo XWL gateway,
- vzdialený prístup k licencovaným informačným zdrojom cez autentifikáciu v IPAC,
- federatívne vyhľadávanie,
- vlastný priestor pre každého používateľa, sledovanie histórie výpožičiek, uloženie vybraných záznamov do vlastných zložiek, zdieľanie záznamov na sociálnych sieťach, pravidelný servis SDI a doručovanie obsahov,
- variabilnosť zobrazovacích formátov vyhľadaných záznamov,

- pripojenie digitálnych objektov k záznamom (obálky, obsahy, plagáty, fulltext, fotky z akcií).

- **Výpožičky**

Modul výpožičiek podporuje všetky činnosti knižnice spojené s týmto procesom:

- evidencia rôznych kategórií čitateľov (možnosť nastavenia rôznych podmienok pre výpožičky pre rôzne kategórie používateľov), rôznych typov výpožičiek a návratov dokumentov,
- odosielanie informačných správ rôzneho typu (pripravená rezervácia, upomienka, novinky v knižnici) používateľovi formou e-mailu alebo SMS,
- výpožičky je možné vytvárať aj na dokumenty, ktoré ešte nie sú spracované,
- možnosť vytvárať na jednotlivé dokumenty rezervácie,
- žiadanka a rezervácia dokumentov, výpožička, predĺženie a návrat,
- evidencia upomienok a platieb čitateľov,
- výstupy podľa čitateľa alebo časového intervalu, možnosť práce výpožičného modulu v režime on-line aj off-line v prípade výpadku komunikácie so serverom,
- možnosť nastavenia IPACu pre jednotlivé pobočky, kde sa dá definovať, či majú byť zobrazované dokumenty z iných pobočiek, či je možné na ne robiť žiadanky a rezervácie,
- možnosť požičiavania kníh prostredníctvom MVS vrátane sledovania požiadavky na MVS z inej knižnice,
- možnosť spolupráce s prístupovými systémami – turnikety, kamerový systém.

- **MVS**

Modul pre Medziknižničnú výpožičnú službu (MVS) umožňuje správu ako aktívnych (dokumenty zapožičané inej knižnici), tak pasívnych (dokument zapožičaný od inej knižnice) výpožičiek a všetky procesy s medziknižničnými výpožičkami spojené:

- evidencia spolupracujúcich knižníc ako kolektívnych čitateľov,

- evidencia MVS transakcií čitateľov,
- evidencia práce knihovníka pri vybavovaní MVS požiadavky,
- pre evidované knižnice možnosť vyžiadať si tituly priamo v on-line katalógu,
- štatistiky.

- **Inventarizácia**

Modul umožňuje rýchlu inventarizáciu – revíziu knižničného fondu a následné vyradovanie dokumentov:

- vykonanie inventarizácie ručne alebo automaticky, jednotlivu alebo dávko-
- tvorba modifikovaných výstupov – inventarizačný zoznam, návrh na vyradenie, zoznam vyradených dokumentov, štatistiky,
- úzke prepojenie modulu s katalogizáciou, okamžité porovnanie stavu databázy so skutočným stavom dokumentov vo fonde,
- pri návrate výpožičky signalizácia o procese inventarizácie daného dokumentu.

- **Štatistiky**

Systém ARL poskytuje množstvo rôznych výstupných zostáv a štatistík, ktoré umožňujú mať prehľad o databázach a dátach:

- veľká variabilnosť v nastavení selekčných prvkov,
- nastavenie šablón výstupu presne podľa požiadaviek zákazníka,
- štatistické výstupy zo všetkých pripojených databáz, možnosť sledovania rôznych knižničných procesov,
- v súvislosti s použitím modulu EPCA je možné pripraviť rôzne výstupy personálnej bibliografie aj s ohlasmi,
- bibliografiu pracoviska,
- štatistiky v on-line katalógu – využiteľnosť zdrojov, indexov a limít, najčastejšie vyhľadávané termíny, prístupy z knižnice a mimo knižnice v závislosti na čase a pod.

- **EPCA – SR, EUCA**

Modul EPCA pokrýva všetky typy dokumentov publikačnej činnosti.

Do výstupov je možné pridať štatistiky:

- počet publikácií podľa kategórií publikačnej činnosti,
- počet ohlasov podľa kategórie ohlasu,
- počet publikácií podľa pracoviska,
- počet publikácií podľa skupín kategórií publikačnej činnosti.

- **Digitálna knižnica (content server):**

- umožňuje pripojenie digitálnych objektov k dokumentom a ich zobrazenie v ipacu,
- rieši prístupové práva k daným objektom,
- má jednoduchú správu pre upload súborov,
- ponúka štatistiky o počte stiahnutí súborov,
- ľahké pripojenie a administrácia metadat,
- možnosť prepojenia s image server pre zobrazenie náhľadov na pripojené obrázky,
- nie je limitované množstvo ani veľkosť uploadovaných súborov.

- **Webové aplikácie ARL:**

- katalogizácia – ponúka možnosť editácie katalógových záznamov a exemplárov priamo vo webovom prostredí, teda bez nutnosti používať klienta,
- výpožičky – ponúka základné funkcie pre obsluhu výpožičných procesov (registrácia nového čitateľa, výpožička, vrátenie, žiadanka, rezervácia, platba),
- definovanie výstupov EPCA – web aplikácie pre zadávanie požiadaviek na výstup podľa potrebných kritérií.

- **Integrácia s inými systémami** – prepojenie s inými informačnými systémami pre zdieľanie dokumentov (AIS, UIS...).

- **Technické predpoklady pre prevádzku knižničného systému**

Podmienkou pre prevádzkovanie je trvalé pripojenie na internet a PC s OS Windows 2000 a vyššie.

Cenové a dodacie podmienky a následné využívanie ARL formou hostingu a outsourcingu dodá distribútor podľa dohodnutej špecifikácie.

- **Distribútor**

Cosmotron Slovakia s.r.o., Bratislavská 57, 908 48 Kopčany, Slovenská Republika; Tel.: +421 (0)34 6681 312; fax: +421 (0)34 6681 312; mobil: +421 (0)903 727 255; e-mail: firma@cosmotron.sk; <http://www.cosmotron.sk>

Najväčšou prednosťou systému ARL pre pracovníkov ústavných knižníc SAV je nepochybne spracovávanie EPC v systéme ARL – čiže určitá blízkosť prameniaca z práce na EPC v tomto systéme. Tak ako všetky moderné KIS umožňuje zdieľanie záznamov s inými knižnicami, preberanie záznamov z autoritných knižníc – katalogizátor vytvorí len potrebný počet holdin- gov (exemplárov) s vlastnými prírastkovými číslami a signatúrami. Súčasná verzia on-line katalógu má charakter internetového prehliadača a jeho využívanie je pre používateľov veľmi pohodlné – intuitívne, samozrejmosťou je vzdialený prístup k licencovaným informačným zdrojom a federatívne vyhľadávanie (používateľ má prístup z jedného miesta do viacerých katalógov či databáz). Systém tiež podporuje prácu s multimediálnymi, obrazovými, zvukovými i fulltextovými dokumentmi – možnosť pripojenia digitálnych objektov k záznamom (obálky, obsahy, plagáty, fulltext, fotky z akcií...).

Informácie sú prevzaté z internetových stránok dodávateľa systému, podrobnejšie na: <http://www.cosmotron.sk>

Knižnično-informačný systém pre malé a stredné knižnice (KIS MaSK)

Knižničný systém KIS MaSK vyvíja Slovenská národná knižnica v Martine (distribútor systému) v spolupráci s firmou CEIT s.r.o. v Bratislave. Systém bol vyvinutý pre malé a stredné knižnice ako kvalitný a cenovo dostupný systém, ktorý umožňuje:

- informatizáciu vnútorných knižničných procesov,
- kooperáciu a výmenu informácií s inými knižnicami.

Základom aplikácie tohto systému je nekomerčný databázový a rešeršný systém UNESCO CDS/ISIS a nadstavbový program už spomenutej firmy CEIT. Bol vyvinutý s cieľom umožnenia knižniciam budovanie a využívanie elektronického katalógu v knižnici (katalogizácia), vyhľadávanie, vypožičiavanie a tvorba štatistík, umožniť každej knižnici spoluúčasť na budovaní a využívaní súborného katalógu SNK a perspektívne smerovanie interných katalógov na internet. Systém je určený knižniciam, ktoré majú zbierky do 30 000 dokumentov, pracuje na báze WINISISu, v jednopoužívateľskej verzii ako aj v sieťovej verzii, zohľadňuje medzinárodne prijaté štandardy (MARC21, ISBD...).

Referencie KIS MaSK nájdete na: <http://www.snk.sk/?CH>

Systém sa skladá z niekoľkých databáz, ktoré sú vzájomne prepojené podľa funkcií:

- databáza SNK,
- databáza výpožičiek,
- databáza – lokálny katalóg,
- pomocné databázy:
 - databáza autorít,
 - databáza MDT,
 - databázy rôznych kódov, napr. rolí autorov, jazykov, atď.

• **Katalogizácia**

Modul katalogizácie:

- umožňuje zápis záznamu do lokálneho katalógu knižnice,
- opravovať zapísané záznamy, rušiť/prepisovať záznamy,
- rekatalogizáciu,
- výber z databázy SNK a preberanie záznamu do lokálneho katalógu knižnice,
- zobrazovať/tlačiť zapísané záznamy,
- alebo výber zo zoznamov,
- evidenciu rôznych typov dokumentov,
- evidenciu periodík a akvizičných údajov,
- import, export dát do systému Virtua,

- výmena/spolupráca s knižnicami SR,
- zápis titulov periodík, nových čísiel, tlač prehľadov odoberaných periodík,
- akvizícia,
- tlačové zostavy.

- **Výpožičky**

Modul výpožičky so štandardnými požadovanými funkciami:

- evidencia čitateľov, výpožičiek,
- možnosť tlače potvrdeniek, upomienok, potvrdeniek o vrátení,
- čitateľské konto,
- kontrola vrátenia výpožičiek,
- možnosť nastavenia výpožičnej lehoty,
- prehľad o všetkých výpožičkách čitateľa, aj vrátených, štatistiky výpožičného systému.

- **OPAC web katalóg knižnice:**

- aktuálny výpožičný stav, čitateľské konto vypožičaných kníh,
- Medziknižničná výpožičná služba,
- rezervácia dokumentov cez web.

- **Spracovanie článkov:**

- spracovanie článkov z periodík,
- spracovanie článkov z monografií a zborníkov,
- pripojenie plných textov,
- vyhľadávanie a zobrazovanie v on-line katalógu.

- **Databáza vlastných autorít:**

- definícia autorít,
- zapisovanie a úprava personálnych autorít,
- práca s autoritami na vstupe dát.

- **Nové prírastkové zoznamy a štatistiky:**

- popis nových možností vytvárania prírastkových zoznamov,
- zápis cien exemplárov, dátumov a prírastkových čísiel,

– najčastejšie chyby vyskytujúce sa v dátach, ktoré skresľujú prírastkové zoznamy a výpočet hodnoty fondu.

• **Štatistiky:**

– denné, mesačné, ročné,
– podľa žánrového triedenia.

• **Revízia:**

– tlač prírastkového zoznamu,
– vyhľadanie záznamu,
– doplnenie záznamu do lokálneho katalógu.

V roku 2011 bol systém doplnený aj o modul Rešerše a bibliografie.

Technické prostriedky potrebné na prevádzku knižničného systému

Osobný počítač PC, systém pracuje pod všetkými typmi OS Windows, odporúčaný Windows 2000/XP. Cenník knižničného systému dodá distribútor.

Distribútor a bližšie informácie na: <http://www.snk.sk/?CH>

Slovenská národná knižnica v Martine

kontaktná osoba: Ing. Emil Rišian

Tel.: 043/2451 341, 0915/990243

E-mail: risian@snk.sk

SNK poskytuje komplexné služby pre KIS MaSK, v ktorých sú zahrnuté nasledujúce činnosti – úvodné školenie u objednávateľa systému, ladenie systému na konkrétnu knižnicu (tlačové výstupy, sprostredkovanie tlače čiarových kódov, ročná databáza SNK).

KIS MaSK je systém vyvinutý pre malé a stredné knižnice, používateľky jednoduchý ale spoľahlivý s príjemným užívateľským rozhraním. Má vlastný programovací jazyk, pomocou ktorého sa dajú riešiť aj úlohy špeciálneho typu, distribuovanú databázu SNK (z ktorej sa po vyhľadaní konkrétneho titulu jednoduchým prebratím záznamu vytvára lokálny katalóg konkrétnej knižnice) a tzv. okienkový editor, ktorý umožňuje jednoduchý zápis údajov

do záznamu aj za minimálnej odbornej znalosti knihovníckej problematiky – štandardy AACR2, MARC21, ISBD pravidiel a pod. (po kliknutí do jednotlivého poľa sa ukáže online help v spodnom riadku okna). Najväčšou výhodou pre malé ústavné knižnice SAV je nepochybne jeho veľmi prijateľná cena vrátane ročného poplatku.

Informácie sú prevzaté z internetových stránok dodávateľa systému, podrobnejšie informácie na: <http://www.snk.sk/?mask>

Knižnično-informačný systém DAWINCI

KIS DAWINCI od spoločnosti SVOP s.r.o. je moderný multimediálny knižnično-informačný systém, ktorý automatizuje a zefektívňuje všetky informačné toky a procesy vo všetkých typoch knižníc. Systém DAWINCI má trojvrstvovú architektúru typu klient / server. Variabilnosť architektúry dovoľuje ľubovoľne rozložiť záťaž systému na výpočtovú techniku v rámci organizácie. Bezpečnosť dát zabezpečuje použitie SQL servera (MS SQL), čo umožňuje spracovanie prakticky ľubovoľného množstva záznamov. Rýchla dostupnosť informácií je podporovaná možnosťou použitia fulltextovej technológie.

Systém DAWINCI vnútorne používa výmenné formáty typu MARC. Voliteľne buď MARC21 alebo UNIMARC. Pre prenos a výmenu údajov normu ISO 2709, XMLMARC a protokoly Z39.50 alebo OAI PMH. Systém DAWINCI obsahuje aj funkcie pre vzájomnú konverziu formátov MARC21 a UNIMARC (okrem lokálnych poli 9XX). Systém umožňuje tvorbu stromu pojmov a tematických hesiel.

Referencie nájdete na: <http://www.dawinci.sk/referencie.html>

Moduly knižničného systému

• Katalóg

Modul pokrýva všetky informačné toky v organizácii:

- zabezpečuje tvorbu, prehliadanie a modifikácie údajov,
- pokrýva všetky dôležité informačné toky v organizácii: adresáre dodávateľov, authority, tezaurus – strom pojmov, titul a jeho popis, objednávky,

- faktúry, prírastky titulu, prírastkovanie, správa seriálov, správa publikačnej činnosti (EPC), hľadanie titulov (aj fulltextom) a ďalšie...,
- k titulu sa dajú pripojiť rôzne typy medialít (obrázky, audio a video sekvencie, dokumenty MS Office,...),
 - zobrazuje a tlačí všetky údaje pomocou voľne definovateľných tlačových zostáv,
 - pomocou špeciálnych konštrukcií v tlačových zostavách je možné vytvárať štatistiky údajov a tak jednoducho analyzovať dáta (napríklad: aktuálna hodnota fondu, tlač rešerší, štatistická analýza fondu...),
 - tlačové zostavy je možné jednoduchým spôsobom publikovať na internete, príp. poslať ako prílohu pomocou elektronickej pošty (TEXT, HTML, PDF, RTF, PNG),
 - v systéme sa dá nadefinovať ľubovoľný počet fondov a tematických skupín (výpožičných profilov, sub-fondov),
 - export / import dát titulov (z / do formátu UNIMARC, MARC21, XML, HTML, CSV, XLS, ...),
 - umožňuje definovať filtre na zobrazovanie dát, pomenované množiny, ukladanie,
 - vyhľadávanie je možné aj podľa viacerých podmienok (relácie, logické spojky),
 - je možné zabezpečiť fulltextové vyhľadávanie,
 - špeciálne akcie ako napríklad: revízia – automatická kontrola stavu fondu, hromadné úbytkovanie a mnoho ďalších funkcií...

Autority – záznamy sa zapisujú vo formáte UNIMARC/AUTHORITY. Jednotlivé hodnoty sú previazané s bibliografickými záznamami a každá zmena v súbore autorít sa prenáša aj do jednotlivých bibliografických záznamov. Umožňuje zápis nových záznamov, modifikáciu, prehliadanie a analýzu údajov súvisiacich s procesmi získavania, evidencie, vyhľadávania, revízie a vyradovania titulov, umožňuje sťahovať záznamy iných knižníc.

Adresár dodávateľov – vďaka adresáru dodávateľov je možné plne automatizovať proces objednávanía/urgencie dokumentov, pretože výber dodávateľa do objednávky sa deje v rámci systému, používateľ (knižovník) vidí výsledok tohto deja na vytlačenej objednávke v podobe adresy a kontaktov vybraného dodávateľa.

Faktúry – zabezpečuje ekonomickú evidenciu nadobudnutých dokumentov. Faktúry je možné ľahko prehliadať a usporadúvať podľa ľubovoľných kritérií, robiť štatistiky a prehľady, ktoré je možné tlačiť a/alebo poslať e-mailom.

Fondy a tematické skupiny – prehľad o existujúcich fondoch a tematických skupinách knižnice.

Holdiny – zobrazuje prehľad všetkých prírastkov v databáze. Poskytuje všetky informácie o ich počte, stave, obsahuje všetky funkcie týkajúce sa správy holdingov.

Katalogizácia – submodul určený na prehliadanie, tvorbu nových, editovanie existujúcich, mazanie, tlač a vyhľadávanie bibliografických záznamov. Bibliografické spracovanie sa vykonáva vo formáte UNIMARC/MARC21. Vďaka prednastaveným formulárom (s poliami a podpoliami pre jednotlivé typy dokumentov), ktoré sa dajú dopĺňať, sa maximálne šetrí čas a tým aj náklady. K záznamom je možné jednoducho pridať aj odkaz na elektronický dokument (PDF súbor, web stránka, video, audio-ukážka a pod.) a vytvárať tak „živú“ databázu – využiteľnú napr. pri tvorbe tematicky zameraných katalógov.

Objednávky – modul zabezpečuje celý proces objednávania dokumentov do knižnice. Objednávanie do knižnice je veľmi jednoduché a postačuje k nemu jednoduchý záznam v katalógu, ktorý sa neskôr po obdržaní titulu do knižnice doplní. Kým nie je dokument v knižnici, je záznam v stave „mimo katalóg“, nemá žiadne prírastky a nie je možné ho nájsť cez OPAC. Nachádza sa ale v rovnakej databáze ako zvyšok fondu, takže ho nie je potrebné prenášať. Na základe vyplneného údaju o dodacej dobe sám upozorní na nutnosť urgovať objednávku a ponúkne tlač urgencie. Po obdržaní objednávky systém objednávku nastaví do stavu vybavená a následne ponúkne možnosť objednávku archivovať.

Seriály – zahŕňa objednávanie, sledovanie dodávok, katalogizáciu, prírastkovanie, úbytkovanie a väzbu periodík. Vytvára prirodzenú nadstavbu funkcií pre procesy nákupu, evidencie, kontroly dodávania nových čísiel s následnou urgenciou a vyradovanie fondu s možnosťou automatizovanej tvorby záznamu pre väzbu čísiel. Modul nie je oddelený od ostatných modulov – práve naopak – vďaka unikátnej štruktúre a spôsobu viazania dát je

možné využiť všetky, v systéme dostupné informácie, a tak vytvárať tlačové zostavy a analytické štatistiky nad údajmi seriálových publikácií rovnako ako je tomu v ostatných moduloch systému.

- **Výpožičky**

- zabezpečuje evidenciu a automatizáciu výpožičného procesu v knižnici,
- stará sa o evidenciu čitateľov, výpožičiek čitateľa (karta čitateľa, poplatky, upomienky), poplatkov a služieb – účtovná kniha,
- poskytuje možnosť blokovania titulov (pre potreby prezenčného požíčania),
- umožňuje zobrazovať a tlačiť „problémové“ výpožičky (výpožičky, na ktoré je vydaná upomienka, resp. sú blokované pre čitateľa, ktorý si ich rezervoval),
- dovoľuje prehliadať, štatisticky vyhodnocovať a tlačiť jednotlivé údaje o čitateľoch, výpožičkách, službách, účtoch a špeciálnych udalostiach (napr. prvá návšteva čitateľa v roku...) pomocou užívateľsky definovateľných tlačových zostáv,
- na základe definovateľných kritérií umožňuje všetky údaje zobrazovať a tlačiť pomocou voľne definovateľných tlačových zostáv,
- ošetroje a kontroluje všetky známe stavy v životnom cykle titulu a v procese jeho požíčania (prolongácie, upomienky, žiadanky, rezervácie,...),
- umožňuje definovať a používať ľubovoľný počet kategórií čitateľov, skupiny fondov s rovnakými nastaveniami, služby s pevnou i pohyblivou cenou, zohľadňuje sviatky a umožňuje ich definovať,
- zaujímavosťou je možnosť evidovať služby pre neregistrovaných návštevníkov knižnice (napr. fotokópie).

- **Administrátor**

- umožňuje administráciu databáz (napr. ich tvorbu, optimalizáciu,...),
- monitorovanie akcií a ich zobrazenie podľa rôznych kritérií (tzv. audit),
- tvorba a nastavenie skupín užívateľov a ich práv ako sú zápisné, výpožičná doba, poplatky, obmedzenia a pod. (zabezpečenie proti neoprávnenému prístupu k prostriedkom),

- nastavenia parametrov systému (napr. výpožičné doby, spôsob tvorby a ceny upomienok, poplatky, sviatky, služby,...),
- import / export nastavení a čitateľov,
- definovanie generátorov identifikátorov (prírastkové a úbytkové čísla, čiarové kódy, signatúry) – systém umožňuje ich automatické generovanie.

- **Evidencia publikačnej a edičnej činnosti**

- napĺňanie bázy EPC je realizované prostredníctvom modulu Katalóg,
- je možné spracovať a popísať všetky druhy dokumentov evidencie publikačnej činnosti a ich klasifikáciu na základe odporúčaní a noriem definovaných pre túto oblasť,
- záznamy EPC je možné štatisticky spracovávať a tvoriť prehľady vhodné pre interné použitie alebo ako doklad pre zriaďovateľa, či proces akreditácie a podobne,
- systém je v oblasti štatistík vysoko variabilný a umožňuje definovať aj prípadné nové typy štatistík bez nutnosti zmeny verzie systému,
- záznamy EPC sú on-line dostupné aj v module OPAC (teda na intranete / internete),
- systém ponúka tvorbu ohlasov na záznamy EPC a ich štatistické spracovanie a prezentáciu vo všetkých moduloch,
- návrhy záznamov publikačnej činnosti je možné zadávať aj do formulára OPAC, takto zadaný vstup je spracovaný ako pracovný záznam databázy a po kontrole pracovníkom UK je transformovaný do aktívnej bázy EPC,
- záznamy EPC (ale aj ľubovoľné iné) je možné linkovať na externé databázy anotácií, resp. plných textov na základe licencie zákazníka – systém umožňuje použitie OpenURL technológie,
- zákazník sám si môže vytvárať databázu anotácií, či plných textov EPC a ďalších typov dokumentov, systém obsahuje podporu pre ich automatizovaný upload a viazanie liniek,
- ďalšou z možností zápisu nových záznamov publikačnej činnosti je ich vkladanie pomocou webového formulára. Samotní autori tak môžu takýmto zapísaním prispieť k urýchleniu bibliografického spracovania. Webové formuláre sú dostupné po prihlásení autora alebo osoby zodpovednej za zápis. V intuitívnom používateľskom prostredí je po výbere

typu zapisovanej práce autorovi dostupný formulár, do ktorého zapíše alebo vyberie údaje z ponuky. Po uložení je záznam posúdený a kontrolovaný pracovníkmi knižnice a podľa správnosti/úplnosti je vrátený na dopracovanie alebo uložený do databázy. O priebehu kontroly je autor informovaný vo svojom konte. Samotný autor si po prihlásení môže kedykoľvek nechať vygenerovať potrebné štatistiky a/alebo výstupy.

- **Retrokatalogizácia**

- modul slúži na rýchlu alebo jednorazovú retrokatalogizáciu,
- katalogizáciu záznamov cez on-line rozhranie pomocou webových formulárov,
- modul umožňuje vytvoriť záznam, kopírovať záznam, opravovať záznam, zmazať záznam,
- prostredie je používateľsky jednoduché, formulár má vopred preddefinované polia aj s ich popisom,
- po vyplnení a potvrdení záznamu sa tento uloží priamo do databázy a je hneď k dispozícii cez katalóg aplikácie DAWINCI.

- **Online katalóg OPAC**

- je služba systému, ktorá umožňuje užívateľovi pomocou prehliadača (napr. Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, ...) prezerat' a hľadať záznamy titulov knižnice. V prípade, že knižnica je napojená na internet, potom z ktoréhokoľvek počítača na svete pripojeného na internet,
- je nastaviteľný, ľahko začleniteľný do existujúcej štruktúry stránok,
- fulltextové vyhľadávanie podľa jednoduchého slova alebo zloženého, voľne tvoriteľného výrazu s usporiadaním výsledku podľa relevancie,
- umožňuje hľadanie podľa rôznych kritérií špecifikovaných zákazníkom,
- obsahuje jednoduché aj zložené hľadanie,
- poskytuje prehľad o výpožičateľnosti titulu, objednávanie, rezervácie a prolongáciu titulov,
- zobrazovanie a tlač informácií o nájdených tituloch sú možné vo voliteľnom formáte,
- umožňuje okrem hľadania (titulu, autority) pomocou hesla (slova zo slov-

níka pojmov...) aj prezeranie záznamov pomocou zverejnených tlačových zostáv,

- čitateľom je umožnené získať informácie o stave svojej čitateľskej karty (teda čitateľ má možnosť si pomocou internetu overiť, čo a dokedy má požičané ako aj jednotlivé poplatky),
- umožňuje prácu s výberom záznamov – košík,
- tvorbu profilových dotazov a RSS kanálov, históriu dotazov,
- jednou z nadstavbových funkcií je možnosť tvorby virtuálneho metaprehliadača vlastného fondu a fondov definovaných iných knižníc a licencovaných zdrojov (Google, EBSCO, Web of science, ...).

- **Protokol Z39.50**

- je určený na komunikáciu s rôznymi databázami s inou štruktúrou cez jedno používateľské rozhranie,
- umožňuje používateľovi jedného systému vyhľadávať a nadobúdať informácie z iných systémov, ktoré majú implantovaný Z39.50 protokol bez nutnosti znalosti dotazovacieho jazyka iných systémov.

Požiadavky na softvér a hardvér:

- **Klientská stanica**

- všetky aplikácie DAWINCI bežia na nasledujúcich verziách Windows: WIN-2000, WIN-XP, Vista a Windows 7,
- vyžaduje sa verzia Internet Explorer 5.0 a vyššia (aspoň nainštalovaný),
- odporúča sa používanie email klientov kompatibilných s rozhraním MAPI (nepovinné).

- **Server**

- konfigurácia servera je determinovaná predpokladanou veľkosťou databázy,
- odporúčame minimálne 1GB RAM, duálnu alebo dvojprocesorovú zostavu, SATA alebo SCSI diskové pole, ideálne RAID 5, možnosť zálohovania na externý disk, pásku, DVD, FTP server, či iné médium,

- pre menšie knižnice je možné použiť pracovnú stanicu strednej triedy,
- pre modul OPAC je možné použiť MS IIS alebo Apache (odporúčame),
- OS: Windows 2003 Server + Terminal Services pre vzdialenú správu (prípadne iný vhodný spôsob vzdialenej správy),
- minimálnu odporúčanú konfiguráciu zostavujeme na základe analýzy dát zákazníka a predpokladanej záťaže,
- v prípade prenájmu je server záležitosťou dodávateľa (SVOP),
- používame značkové HP servery.

Cenová ponuku Vám vypracuje spoločnosť na základe zodpovedania údajov (koľko modulov sa bude súčasne používať – cena sa vypočítava na základe počtu licencií na moduly katalóg/výpožičky, aký knižničný softvér v súčasnosti knižnica používa, či je potrebná konverzia a o aký spôsob nadobudnutia AKIS DAWINCI je záujem – je možné v súčasnej dobe obstaráť viacerými spôsobmi a to podľa typu organizácie, požiadaviek na systém, dostupných finančných prostriedkov. Je možné si zvoliť medzi:

- investičným nákupom,
- prenájomom systému – outsourcingom,
- kombináciou oboch.

KIS DAWINCI nielenže automatizuje všetky dôležité informačné toky a procesy knižnice, ale poskytuje nové služby súvisiace s novými technickými možnosťami (internet, elektronická pošta, digitálne dokumenty a pod. – komplexný multimediálny knižnično-informačný systém). Ponúka možnosť vytvárať katalogizačné záznamy k elektronickým dokumentom a zdrojom, ukladať elektronické dokumenty na FTP/file serveroch pre rôzne stupne použitia (indexácia, archivácia, lokálne zverejnenie, globálne zverejnenie, poskytovanie za úhradu a ich kombinácie) a zabezpečiť indexovanie a full-textové prehľadávanie uložených dokumentov s väzbou na katalogizačné záznamy. Systém je možné prevádzkovať u zákazníka a spravovať diaľkovo cez internet alebo naopak, zákazník môže systém používať na diaľku (outsourcing), zákazník si môže systém zakúpiť (i na splátky rozložené na 6 rokov) alebo prenajať. Systém ponúka aj možnosť vytvorenia a správy webovej stránky.

Bližšie informácie na stránke spoločnosti: <http://www.dawinci.sk/> alebo <http://www.svop.sk/>.

Knižnično-informačný systém CLAVIUS

Integrovaný knižničný systém začala spoločnosť LANius s.r.o. vyvíjať v roku 1998 na základe osemročných skúseností v oblasti automatizácie knižničných procesov. Je určený pre rôzne typy knižníc – od malých verejných a školských knižníc až po špecializované podnikové archívy a informačné centrá alebo veľké knižnice s mnohými pobočkami. V Českej republike je najrozšírenejším knižničným systémom.

Zoznam slovenských klientov systému CLAVIUS nájdete na: <http://www.clavius.sk/>

Moduly knižničného systému

• Katalogizácia

Modul Katalogizácia tvorí základnú časť celého integrovaného systému. Štandardne sú k dispozícii režimy pre katalogizáciu monografií, AV médií, hudobní, periodík, analytického popisu článkov periodík, atď.

- medzi jednotlivými záznamami sa dajú jednoducho vytvárať väzby,
- pre jednotlivé dokumenty sú pripravené vstupné formuláre, ktoré sú plne modifikovateľné,
- katalogizácia je v súlade s poľami MARC21 alebo UNIMARC a hlavne s katalogizačnými pravidlami AACR2,
- každé pole obsahuje odbornú pomoc vrátane príkladov,
- pre zjednodušenie vkladania údajov je systém vybavený osvedčenou technológiou slovníkov,
- škála vyplňovaných polí a podpolí vrátane ich obmedzení je uvedená v definičnej databáze, štandardne obsahuje kompletnú definíciu formátu MARC21, UNIMARC a UNIMARC/Autority,
- novo nadefinované polia môžu byť i takzvaného multimedialneho typu (obrázok, zvuk, video, HTTP odkaz na sieti Internet apod.),

- kedykoľvek počas katalogizácie sa dá zobrazit' bibliografický zápis ISBD vo forme katalogizačného lístku,
- klasickým variantom tlačeného výstupu je prírastkový zoznam, prípadne katalogizačný lístok,
- vo všetkých režimoch je možné definovať ďalšie zostavy podľa potrieb používateľa.

- **Seriály (periodiká)**

- je súčasťou modulu katalogizácia spolu s ostatnými druhmi dokumentov,
- vlastná denná evidencia môže prebiehať pre denné objemy desiatok kusov periodík alebo pomocou špeciálneho režimu hromadnej evidencie periodík,
- výsledkom evidencie je presný rozpis nákladov na každého odberateľa za určité obdobie,
- rozpočty a evidencia dokladov (objednávok, faktúr a dobropisov) je súčasťou modulu akvizícia,
- samozrejmosťou je automatická urgencia nedodaných čísel.

- **Akvizícia**

Voliteľná súčasť systému Clavius.

- v režime akvizícia sa najskôr nadefinujú odberatelia (často sú to oddelenia knižnice) vrátane ich rozpočtov a dodávateľa,
- požadované dokumenty (dezideráta) sa vkladajú do hlavnej bázy a v tomto okamihu sú tiež dostupné v OPACu,
- v režime objednávanie dokumentu sa dajú objednávky vytlačiť alebo poslať elektronickou poštou,
- čísla objednávok môžu byť automaticky generované s možnosťou opravy,
- systém zároveň sleduje termíny plnenia dodávok kvôli prípadným urgenCIám,
- realizované dodávky (i neúplné) sleduje z pohľadu čerpania rozpočtu a evidencie dokladov: proformafaktúr, faktúr a dobropisov,
- kedykoľvek je k dispozícii celá história objednaného titulu vrátane čísel dokladov a finančných čiastok,

- súčasťou režimu objednávania je kontrola rozpočtov odberateľov a štatistika,
- pri následnej katalogizácii je automaticky použitý záznam z objednávok.

- **Audiovizuálne médiá (AV) a elektronické zdroje (EZ)**

Modul je integrovaný ako rozšírenie funkcie modulov katalogizácie, vyhľadávania a výpožičného protokolu:

- toto rozšírenie dovoľuje katalogizovať gramoflatne, magnetofónové kazety, CD a DVD disky, videokazety, elektronické zdroje a ďalšie príbuzné druhy dokumentov,
- o každom titule je možné vkladať veľké množstvo údajov podľa katalogizačných pravidiel,
- štandardne je nastavená možnosť katalogizovať jednotlivé skladby ako samostatne podriadené záznamy s kompletnou škálou údajov,
- v ďalších moduloch je potom možné vložené AV-médiá vyhľadávať a požičovať pomocou technológie čiarového kódu.

- **Modul rešerší (OPAC)**

Slúži k rýchlemu rešeršovaniu v celej báze všetkých druhov dokumentov:

- modul obsahuje kombinované klasické vyhľadávanie s moderným full-textovým vyhľadávaním,
- formulár na zadanie otázky môže kvôli zjednodušeniu obsahovať iba základné údaje, napr. autora, názov dokumentu a vecné témy (kľúčové slová a PH), alebo je zadaný text vyhľadávaný vo všetkých poliach databázy,
- pre ľahšie zadanie mena autora alebo vecného termínu je k dispozícii slovník autorov a teaurus,
- výsledky rešerše sa dajú pred spracovaním triediť, typickou formou spracovania výsledkov sú rôzne formy tlačových výstupov a exportov,
- okrem nastavenia jednoduchej formy rešeršného formulára je možné nastaviť formulár tak, aby ponúkal vyhľadávanie akéhokoľvek ukladaného údaje formou kombinovanej otázky, v ktorej je možné zadávať komplikované otázky spojené s logickými operátormi,
- pri vyhľadávaní môžete vopred obmedziť druh dokumentu, v ktorom sa bude vyhľadávať,

- jednotlivé nájdené záznamy dokumentov sa dajú ľahko zobrazit' vo forme katalógového lístka, ktorý obsahuje údaje o exemplároch vrátane ich dostupnosti, prípadne ďalšie súvisiace záznamy,
- výsledky vyhľadávania sú štandardne zobrazené v prehľadových tabuľkách, ktorých vzhľad a umiestenie možno ľahko nastaviť podľa požiadaviek knižnice.

- **www katalóg**

Primárnym účelom je on-line vystavenie databázy dokumentov knižnice v medzinárodnej sieti Internet. Vďaka tomu je možné i v prostredí Intranetu (vrátane rozsiahlych podnikových sietí) vystavovať fond knižnice pomocou bežného prehliadača siete Internet. Modul sa dá nakonfigurovať tak, aby umožnil používateľovi (po jednoznačnej identifikácii) napr. pohľad na svoje používateľské konto alebo urobiť rezerváciu dokumentu.

- **Výpožičky**

Modul rieši evidenciu čitateľov, výpožičiek a poplatkov:

- plné využitie technológie čiarového kódu,
- správa databázy používateľov s možnosťou zadania osobného finančného kreditu,
- možnosť rozdelenia čitateľov aj dokumentov do rôznych kategórií (každá kategória môže mať vlastné nastavenie na výpočet prolongácií a upomienok),
- vlastný režim výpožičného protokolu prevádza evidenciu absenčných i prezenčných výpožičiek, prolongácie, rezervácie na titul i exemplár, tlač upomienok a oznámení o rezervácii s možnosťou využitia elektronickej pošty,
- súčasťou môžu byť aj režimy na evidenciu MVS,
- systém uchováva aj kompletnú históriu služieb čitateľovi (záznamy o dátumoch vrátenia dokumentov, poplatky, upomienky a rezervácie),
- súčasťou modulu je aj komplexná štatistika, ktorá mimo iných zahŕňa štatistický výkaz, denník a rebríček najžiadanejších dokumentov,
- prepracované tlačové výstupy sa okrem tlače dajú exportovať napr. do textového editoru, alebo posielat' E-mailom.

- **Revízia fondu**

Modul Revízia je určený pre knižnice, ktoré majú elektronicky spracovaný celý fond daného oddelenia a najmenej 1/2 roka používajú výpožičný protokol. Pomocou tohto modulu je možné urobiť fyzickú revíziu celého oddelenia veľmi rýchlo a presne. Výhodou je skutočnosť, že modul nekontroluje len prítomnosť knihy, ale i jej správne umiestenie na regáli. Aj tento modul využíva čiarové kódy. Výsledkom revízie je zoznam „nezvestných“ kníh. Po určitom (ľubovoľne dlhom) období dohľadávania strát máte možnosť všetky nenájdene knihy automatickým režimom odpísať. Samozrejmosťou je tlač Zoznamov úbytkov.

- **Sieťová katalogizácia**

Tento modul zaisťuje automatickú, rýchlu a bezobslužnú výmenu katalogizačných záznamov medzi knižnicami pripojenými na medzinárodnú sieť Internet. Nový záznam je do 4 hodín po vložení pripravený ku skopírovaniu vo všetkých spolupracujúcich knižniciach. Tým je minimalizovaná nutnosť multiplicitnej katalogizácie dokumentov.

- **EMVS**

Posielanie upomienok a oznámení o rezervácii E-mailom. Tento modul spolupracuje s výpožičným protokolom. Okrem tejto základnej funkcie dovoľuje modul EMVS veľmi jednoducho zjednodušiť a zlacniť posielanie oznámení o rezervovanom dokumente, či o upomienke. Podmienkou je zaradenie E-mailovej adresy čitateľa alebo organizácie do adresára.

Technické predpoklady pre prevádzku knižničného systému

Knižničný systém Clavius je určený pre osobné počítače PC. Clavius je funkčný pod operačným systémom Windows XP, 2000, 2003, 2008, Vista, 7. Vlastný systém je vytvorený v relačnom databázovom systéme Microsoft Visual FoxPro verzia 9, moduly sú 32-bitové aplikácie. Systém tiež umožňuje napojenie na Microsoft SQL server, Oracle alebo MySQL.

Cenník knižničného systému

Aktuálny cenník knižničného systému Clavius nájdete na: <http://www.clavius.sk/>. Systém Clavius sa dodáva v sieťovej verzii pre neobmedzený počet PC, ale je funkčný aj na 1 PC.

Distribútor a bližšie informácie na: <http://www.clavius.sk/>.

Vývojom a distribúciou systému CLAVIUS sa zaoberá spoločnosť LANius s.r.o., Jiráskova 1775, 390 02 Tábor, Česká republika, Tel.: 02/20 240 006 (pre slovenských zákazníkov), info@lanius.cz.

Kontakt na servisné zastúpenie systému Clavius pre Slovensko:

RNDr. Marian Sabo, MS-SOFT, s.r.o., A. Bernoláka 22, 010 01 Žilina, Tel./Fax: 041 7233 166, 0903 525 438, msoft@msoft.sk

Knižničný systém Clavius je moderný knižničný systém, ktorý spĺňa všetky odborné kritéria a je kompatibilný s ostatnými systémami. Vyznačuje sa ľahkou a jednoduchou obsluhou (pomocník pravidiel AACR2, on-line pomocníkom pre katalogizáciu, možnosťami nastavenia vstupných a výstupných zostáv, intuitívnou formou ovládania podľa zvyklostí Windows a MS Office, systém umožňuje spoluprácu s aplikáciami kancelárskeho software MS Office), širokými možnosťami vyhľadávania všetkých druhov dokumentov a tvorbou rešerší. Systém umožňuje zasielanie písomných oznámení pomocou elektronickej pošty priamo zo systému, www modul prezentáciu dáť v sieti internet alebo intranet. Export a import vo formáte UNIMARC/MARC21 zodpovedá požiadavkám na prispievanie a preberanie záznamov do súborného katalógu SNK. Systém poskytuje mnohé výhody aj v cenových reláciách: sieťová licencia systému platí pre neobmedzený počet pracovných staníc, o cene licencie rozhoduje objem (počet zväzkov knižnice), inštalácia a školenie užívateľov je v cene základnej verzie, po dobu 5 rokov sú zdarma všetky nové verzie systému, veľká modularita systému a pod.

Vážení kolegovia, veríme, že Vám náš prehľad poskytol základné zorientovanie sa v najbežnejšie používaných KIS. V prípade záujmu už o konkrétny systém Vám radi sprostredkujeme stretnutie ako s dodávateľskou firmou (z dôvodu zodpovedania konkrétnych špecifických otázok), tak samozrejme

aj s knižnicou, ktorá v uvedenom systéme pracuje a ktorá Vám môže poskytnúť konkrétny nezaujatý pohľad na systém z pracovného aj užívateľského hľadiska.

Jana Kresáková

Názov: **INFORMAČNÝ BULLETIN ÚK SAV č. 1/2012**

Výkonný redaktor: PhDr. Jana Kresáková

Zodpovedný redaktor: Mgr. Andrea Doktorová

Vydavateľ: ÚK SAV, Klemensova 19, 814 67 Bratislava

Tlač: VEDA, vydavateľstvo SAV

ISSN 0139 – 9993

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

ÚSTREDNÁ KNIŽNICA SAV

**INFORMAČNÝ BULLETIN
ÚK SAV**

XLI

č. 1

Bratislava 2012